

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr 5
maj 1965
pris 1:50

Vård på konvalescenthem ger

Rekreation ● Vila

Vinter ● Sommar

- **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**
Telefon: Växjö 0470/601 07 (Kronobergs län)
Plats för 14 gäster
- **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS, SUNNE** (Värmlands län)
Telefon: Sunne 0565/271 65 — Plats för 26 gäster
- **FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM, UNDERSÅKER** (Jämtlands län)
Telefon: Undersåker 11 — Plats för 24 gäster
- **FRITIDSGÅRDEN RAMNÄS, Postfack 42, TORUP**
Telefon: Torup 138 (Hallands län)
Plats för 20 gäster
- **KONVALESCENTHEMMET ÅSEN, ÅSLJUNGA**
Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)
Plats för 20 gäster
- **LÄNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**
(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)
Telefon: Karlshamn 0454/260 11 — Vintertid 0454/115 66
Plats för 12 gäster
- **SVANHOLMENS VILOHEM, SVANSHALS, OSBY**
(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)
Telefon: 0479/117 14 — Exp.: Almbacksgat. 2 B, MALMÖ C
Telefon: 040/ 157 95 — Plats för 27 gäster

Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjukas lokal-föreningar

Eftervård ● Förebyggande vård

i avkopplande miljö och natursköna trakter

STATENS HANDIKAPPRÅD

Nu duggar friskt med nyheter på handikappområdet. Under en enda laddad dag gick hela svenska folket omkring i den Röda fjäderns tecken. Man kan nästan tala om en "handikappfeber", som var sjufaldigt värre än den vi upplevde med Lennart Hyland under den s. k. Karusellens glanstid för åtskilliga år sedan. Röda fjädern visade — bortsett från de ca 12 milj. aktionen gav i klingande mynt — att handikappfrågorna gått på djupet i folkopinionen. Vi tror inte att de röda fjäderna var en engångsföreteelse, en tillfällig febertopp i handikappfrågor, uppellad av Hylands morgon- och kvällshörna. Visst kan radio och TV sätta extra sprätt på sådana här saker. Men vi tror oss ändå våga påstå att de handikappade lever friskare i svenska folkets medvetande nu — och att de kommer att behålla denna ställning mycket längre än den enda intensiva dag Röda fjädern gav.

Det tyngre maskineriet i samhället mal också rätt flitigt i handikappfrågor. Vi har tidigare redovisat en vacker bukett riksdagsmotioner. I en del fall tror man sig redan kunna spåra praktiska resultat av riksdagsmännens skrivklåda. Går vi från riksdagens kamrar över till Kanslihuset arbetas också där i olika "hörnor" även om det inte är så stor offentlighet och flykt över det jobbet som i Hylands egen hörna.

Alldeles särskilt vill man stanna inför vad socialministern har för händer just nu. Åtskilligt är att vända från socialministerns arbetsbord. En del riksdagstryck vi tagit del av röjer den aktivitet som säkerligen kommer att sätta spår i de handikappades vardag så småningom. För

oss ligger den sedvanliga reservationen nära till hands: måtte det inte dröja alltför länge!

För dagen ska vi stanna inför en glädjande kommuniké från Kanslihuset, ett meddelande som visar att socialministern också värdesätter den sakkunskap de handikappades egna organisationer besitter. Genom att inrätta ett nytt organ — Statens Handikappråd — har klart visats att ett mera kontinuerligt och fast samarbete med handikapporganisationerna är nödvändigt. Det är ett gott bevis på förtroende, men också ett stort ansvar vi hoppas att den samlade handikapprörelsen ska kunna förvalta på rätt sätt.

Socialministerns egna ord är väl värda att åtrge. De visar att man i Kanslihuset lärt sig uppskatta direktkontakter med aktivt folk i handikapporganisationerna. Bortsett från remissyttranden och skrivelser — det traditionella sättet att "yttra sig" — kan man gott tala om en ny linje här i umgängesformerna mellan statsmakterna och handikapprörelsens eget folk. Härom säger socialministern: "De handikappades egna organisationer har i många fall visat, att de genom sin intima kontakt med problemen kan ge värdefulla erfarenheter och synpunkter som stimulerar utvecklingen. Det har syntts mig angeläget att söka skapa ett organ, som kan både främja samarbetet mellan organisationerna inbördes och företräda dem i samhällsarbetet på detta viktiga område. Jag har därför vidtagit åtgärder för inrättandet av ett statens handikappråd bestående av representanter för dessa organisationer. Det är i korthet sagt både en förtroendeförklaring och ett gott betyg

som visar att handikapporganisationernas egna strävanden är uppskattade hos statsmakterna.

Området för det nya statliga organets arbete kommer naturligtvis att i stort sammanfalla med vad som rör sig på handikappvårdens vida fält. Vi får nog anledning att återkomma till detaljstudier om Handikapprådets uppgifter och arbetssätt vid senare tillfälle. En del erfarenheter finns redan på organisationssidan av närbesläktad verksamhet. Sedan åtskilliga år tillbaka har Arbetsmarknadsstyrelsen ett rådgivande organ för arbetsvårdsfrågor i vilket handikapporganisationerna är representerade. Här torde det dock — om man nu försöker spekulera i det nya statliga organets kommande uppgifter — bli fråga om väsentligt annorlunda uppgifter. Eller klarare uttryckt: ett väsentligt bredare register av frågor att handlägga.

Handikapprådets sammansättning är inte helt klar när detta skrives. Ordförandeposten brukar alltid vara en svår fråga, t. ex. för statliga utredningar, där man på toppen gärna vill se en beprövad kraft som kan hålla ihop trådarna. Här gäller det enligt vår mening mycket mera än en utredning, som dock är relativt begränsad till arbetsområde och tidslängd. Det gäller ett topporgan utan denna angivna begränsning — om vi fattat saken rätt ett permanent organ med hela handikappområdet som plattform för verksamheten. Socialministern har säkerligen haft klart för sig, att i Statens Handikappråd behövs en ordförande med omfattande sakkunskap, erfarenhet av skiftande slag och sist — men inte minst — goda kontakter inom

DE HANDIKAPPADE SKA HA HJÄLP

■ DET TAR 7-8 AR...
Forts. fr. sid. 5

men "de handikappade" är ett tvivelaktigt ord blir kontentan av ett debattinlägg i Aftonbladet av riksdagsledamoten Nancy Eriksson. "Ordet handikappad uppfattas av många som kränkande", säger fru Eriksson. De sockersjukas förbund har t.ex. icke velat ansluta sig till Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK) "just för att de känt stämpeln handikappad besvärande vid anställning och utbildning". Däremot har ingen känt det sårande, att radion startar insamling till diabetesforskning, understryker fru Eriksson. Vi har väldigt svårt att förstå dessa argument. Till och med i idrottsspalterna talar man om "handikapp" av olika slag som försvårar för den och den att göra sig gällande i full utsträckning. Det kan gälla skador och sjukdomar av olika slag, vilka hindrar en enskild idrottsman att göra sig själv rättvisa på tävlingsbanan. I ett fall handlade det om en skidåkare med halsbesvär på höga höjder, vilket

dock inte hindrat honom från att vinna åtskilliga olympiska guldmedaljer! För handikapporganisationerna är det naturligtvis skador och sjukdomar av sådan djupgående art att särskild organisatorisk samverkan visat sig nödvändig. Ingen vill heller numera förneka värdet av handikapporganisationernas existens och arbete. Det står De sockersjukas förbund fritt att ha sin åsikt — och även att ställa sig utanför HCK — men att en HCK-anslutning på något sätt skulle "stämpla" enskilda människor vid "anställning och utbildning" tror vi inte ett dugg på. Föröker man tolka fru Erikssons renosemang skulle det innebära att handikappgrupperna bör ha en beteckning som gör det omöjligt att spåra deras ursprung och ändamålet med deras organisationssträvanden. Med all respekt för den enskilda människans anspråk på anonymitet — kan man inom handikapprörelsen uppträda som kryptogamer och ändå vinna gehör hos folkopinionen för berättigade krav?

avbryta en föreläsning, samla ihop spridda studenter etc. Dessa svårigheter har i dag lösts på ett fåtal kliniker.

*

Allting är inte undermåligt — de enskilda föreläsarna är ofta mycket goda — men det måste dock understrykas att undervisningsformen i många avseenden är föråldrad och behöver förnyas, framhåller de två kritiska kandidaterna. De har också ett eget schema värt att titta på:

1) Ge plats för det självständiga arbetet på ett tidigt stadium, redan på anatomen! Även med risk att ett eller annat "faktum" inte lärs in!

2) Ge oss flera personliga uppgifter i form av epikriser, uppsatser och seminarieövningar.

3) Föreläs patofysiologiska principer, helst med utgångspunkt från patienter, inte kataloger av sjukdomar.

4) Hjälpt oss att använda de utmärkta läroböcker som finns genom orientering och rådgivning.

5) Ge ut kompendier i lämpliga ämnen och korta därmed ned föreläsningstiden.

6) Det finns bra filmer i medicinska ämnen! Dessa bör användas.

7) Använd de tekniska hjälpmedlen.

8) Kontrollera under kursernas lopp, ej enbart i sluttentamen, att vi följer med i litteraturen och förstår vad vi läser och inte bara rabblar upp döda kunskaper.

handikapprörelsen. För oss står klart att i detta fall den ofta upprepade frasen "rätt man på rätt plats" tillämpats. Till ordförande har utsetts ordföranden i Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK), generaldirektör Richard Sterner. Vi vill uttrycka våra livligaste välgångsönskningar till Richard Sterner i hans nya jobb som samordningschef i det statliga organet. Den som på nära håll har erfarenhet av Richards Sterners enastående intresse och arbetsvilja i handikappfrågor och handikapprörelsens tjänst vet att socialministern gjort ett synnerligen gott val.

Sixten Hammarberg

Toppkonferens om De Vanföras Riksförbunds namn

De Vanföras Riksförbund (DVR) har enligt TT-meddelande beslutat föreslå sin kongress, som hålles i Malmö den 13-15 juni, att ändra namnet till De Handikappades Riksförbund. Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK) har värdjat till DVR att ta sin namnfråga under nytt övervägande, bl.a. därför att ordet handikapp numera i språkbruket är en gängse beteckning, som gäller handikapprörelsen och handikappområdet i dess helhet och inte endast en enskild organisation. En överläggning på högsta nivå, en s.k. ordförandekonferens med samtliga 8 riksorganisationer, som är anslutna till HCK, är utlyst att äga rum vid tidpunkten för detta nummers pressläggning.

TÄNK PÅ

Hjärt- och Lungsjukas Blomsterfond

Postgiro 95 00 11

Status

Organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Ansv. utg.: Einar Hiller

Redaktör: Sixten Hammarberg

Red.: David Bagares Gata 3, 1 tr., Sthlm C

Telefon: 08/20 09 23, 20 09 24

Postadr.: Box 3196, Stockholm 3

Postgiron 95 00 11

Annonspriser:

Omslagets sista sida	500:—	Småannonser:	58 mm spaltbredd 65 öre mm	
1/1-sida	400:—	1/2-sida	225:—	90 mm spaltbredd 90 öre mm
1/4-sida	125:—	1/8-sida	65:—	

Prenumerationspris: Helår 15 kr, halvår 8:25 kr

UR INNEHÅLLET:

STRÅLSVAMP OCH NYA TBC-MEDICINER	6
LÄKARVÄRDSKVITTON GER BESKED	8
STATENS HANDIKAPPRÅD	8
STATSMINISTERORD OM KOSTVANOR	10
AKTUELLT OM REHABILITERING	11
BILDKRYSS	21

OMSLAG: PÅ VÄG MOT FRITIDEN —
FOTO (HÅSON-bild)

Det tar 7-8 år att bli läkare

enligt utbildningsplanerna konstaterar *Läkartidningen* i en rappt skrivna artikel, signerad av kandidaterna Bengt Hagström och Urbain Säwe. Och under den tiden är det fråga om en andlig korvstoppling av gigantiska mått för den blivande läkaren:

Under denna tid skall studenten lära sig den friska och sjuka människans anatomi och fysiologi, dessutom grunderna i diagnostik och terapi, teoretiskt och praktiskt. Han skall också lära sig att i yrket umgås med patienter, personal och sig själv. Han bör ganska snart kunna tänka och handla självständigt som läkare, då han ju tillåts vikariera som sådan i "provinserna" redan efter kurserna i medicin, kirurgi och gynekologi. Studentens självverksamhet är och måste vara det centrala i all högre utbildning. Medicinutbildningen är dock i hög grad bunden, vilket förutsätter ett välfungerande undervisningssystem. Hur fungerar detta system? Vi har studerat och diskuterat läkarutbildningens teoretiska och praktiska utformning, delvis med utgångspunkt från Läkarutbildningskommitténs betänkande, nuvarande studieordning och stadgarna av år 1955. Då vi funnit, inmängt med visst gott, förödande slentrian, okunnighet och likgiltighet, vill vi komma med några synpunkter. Allt är verkligen inte uselt, men vi vill framföra den kritik vi anser berättigad samt föreslå ev. förbättringar och ändringar.

Tidsbristen är ett svårt problem och vidare krävs det en slitstark byxbak för att klara sig igenom den teoretiska matsedeln av böcker och föreläsningar:

Tidsbristen gör det svårt för studenten att värja sig mot korvstoppling. Det som krävs av studieteknik är en slitstark byxbak.

När den kliniska utbildningen börjar, fortsätter föreläsningarna av gammaldags-typ att uppta tiden. Fortfarande föreläses ofta det som skall kunnas i tentamen — ett säkert sätt att konservera osjälvständighet. Visst lär man sig en hel del fakta, men det är märkligt vad fakta, radade på varandra i sjukdom efter sjukdom, organ efter organ, specialitet efter specialitet, har

en förmåga att försvinna, när man behöver dem. Mapper och pärmar med anteckningar från tusentals föreläsningstimmar talar sitt eget språk, medan patienten söker för sina *egna* symtom, ofta atypiska, men helt verkliga.

Endast på några kliniker förekommer seminarier, där man utgår från patienten eller hans sjukhistoria och söker sig fram bland möjligheter, slår i böcker eller letar i tidskrifter. Det är ovanligt med patientdemonstrationer vid de kliniska föreläsningarna. De "rena" föreläsningarna är i klar majoritet, det sökande självständiga arbetet med utgångspunkt från patienter i minoritet. Detta beror naturligtvis delvis på att patientens medverkan ställer högre krav på läraren och kräver mer förberedelser. Att undervisa i akuta händelseförlopp kräver förmåga till improvisation och en flexibel organisation, i vilken man kan

Forts. å sid. 4

Inga "kritstreck" för äldre

vid rehabilitering poängterar professor Gunnar Lindgren vid en kurs i medicinsk rehabilitering i Lund. Ovanför 60-årsstrecket finns inget intresse för rehabilitering enligt gängse betraktelsesätt. Det är inte riktigt hävdar han vidare och påvisar bl.a. att olyckor i sammanhanget utgör en mindre andel än t.ex. psykiska sjukdomar. Tillgång till och rätt till arbete är en av de grundläggande mänskliga rättigheterna — men alltfjämt ställes en stor del av befolkningen utanför arbetslivets gemenskap bl.a. därför att rehabiliteringsresurser saknas.

Vi instämmer med professorn — bort med alla kritstreck! Det är ofta från experthåll utsagt att t.ex. de hjärtsjuka — som i regel består av medelålders och äldre människor — utgör en mycket liten andel av rehabiliteringsklinikernas patienter — "kritstrecken" finns.

LÄKARENS LÅNGA VÄG...

Två kritiska kandidater har i *Läkartidningen* synat läkarutbildningen i sömnarna. Det är frågan om en konsumtion av lärostoff under en tidsrymd av 7-8 år — det behövs en stark byxbak för dessa bokliga prestationer. Och sedan — för att tala med *STATUS*-tecknaren Sven Björnson — kommer en aktiv tjänstgöring sådär mellan kl. 9-24!

Strålsvamp och nya TBC-mediciner i installations- föreläsning

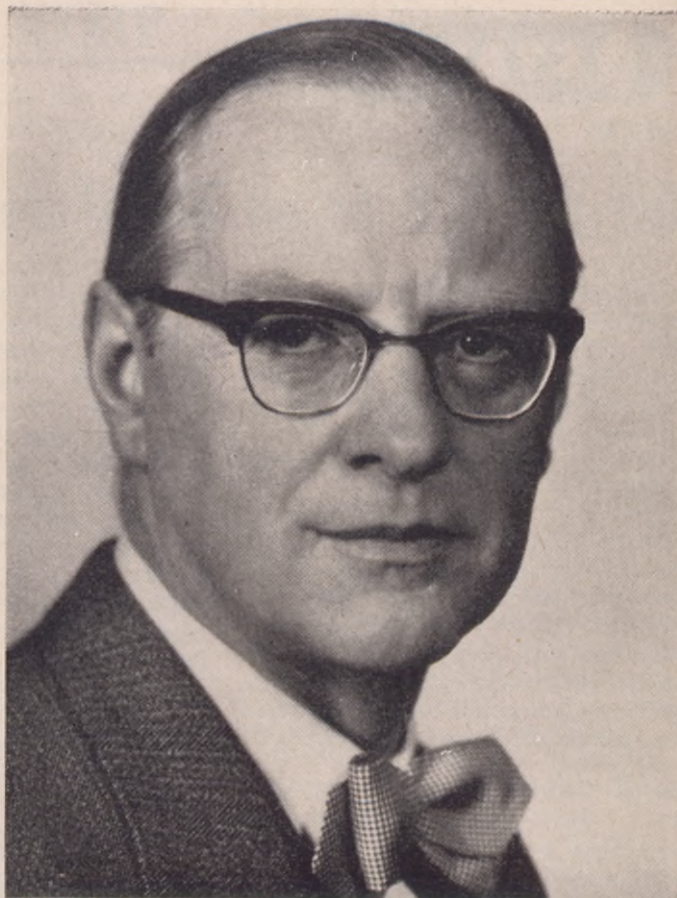
När professor Gösta Birath högtidligen installerades vid Göteborgs universitet — hans lärostol vid universitetet handlar om lungsjukdomar — fick åhörarna en grundlig orientering om kemiska formler och sammansättningar och hur de tuffa tbc-bacillerna förföljs med olika kombinationer av preparat. Botemedel kommer ibland ur moder jord, som omhuldar en viss strålsvamp — streptomycinet kommer ur en sådan svamp i jorden.

◇

Kombinationer av olika läkemedel är ett bra sätt att få bacillerna på knä. Är doserna inte korrekta slingrar de sig ur greppet och sjukdomen går inte till läkning. Den mänskliga faktorn är också här av stor för att inte säga avgörande betydelse. Har patienten svårt att tåla en eller annan av medicinerna kan man lätt räkna ut att risk finns att patienten inte tar sin medicin efter läkarens ordination. Det är därför viktigt att ett gott och förtroendefullt förhållande råder mellan läkare och patient. Den behandlande läkaren har därför en krävande uppgift också i det avseendet att noga följa sin patient och uppmuntra honom under den långa och ofta krävande behandlingen.

◇

Att berörda problem redas upp är viktigt förstår man då man får veta att den viktigaste orsaken till miss-

Gösta Birath, nyutnämnd professor, med lärostol i lungsjukdomar vid Göteborgs universitet.

lyckade behandlingar väsentligen beror på att medicinerna inte är utan biverkningar, t. ex. i form av magbesvär och vissa störningar inom nervsystemet. Svårigheterna kan emellertid lindras genom att ett visst medel utsättes eller utbytes. Man förstår i sammanhanget hur viktigt det är att läkare och patient bildar ett gott team under den tid behandlingen pågår.

◇

Sammanfattningsvis gav professor Birath sina åhörare fakta om, att med tillräckligt lång och korrekt genomförd behandling är nu inte längre tids sanatorievård nödvändig, inte heller de kirurgiska ingreppen, förutsatt att bakterierna är fullt känsliga för de givna läkemedlen. För att få klarhet om det är möjligt att klarlägga orsakerna till misslyckande har en stor internationell undersökning gjorts med deltagande av 29 sjukhus från 21 länder. Resultaten var för många skeptiker överraskande. Vid redovisningen, som ägde rum i samband med Inter-

nationella Tuberkulosunionens kongress i Rom 1963, konstaterades att av dem som genomförde behandlingen enligt planen blev 99,1 % fria från bakterier och därmed överförda i ett läkningsskede, som enligt erfarenheterna hittills förefaller vara pålitligt. Och ändå rörde det sig om uteslutande mycket svåra fall. Dessa och många andra koncist redovisade fakta gav en helhetsbild av de resurser tbc-vården numera förfogar över.

TRE VIKTIGA REGLER

vid tuberkulosbehandling med kombinerade kemiska preparat:

- att bakterierna är känsliga för alla tre medlen
- att de föreskrives i tillräckliga doser under tillräckligt lång tid
- att patienten tolererar och tar sin medicin enligt föreskrift

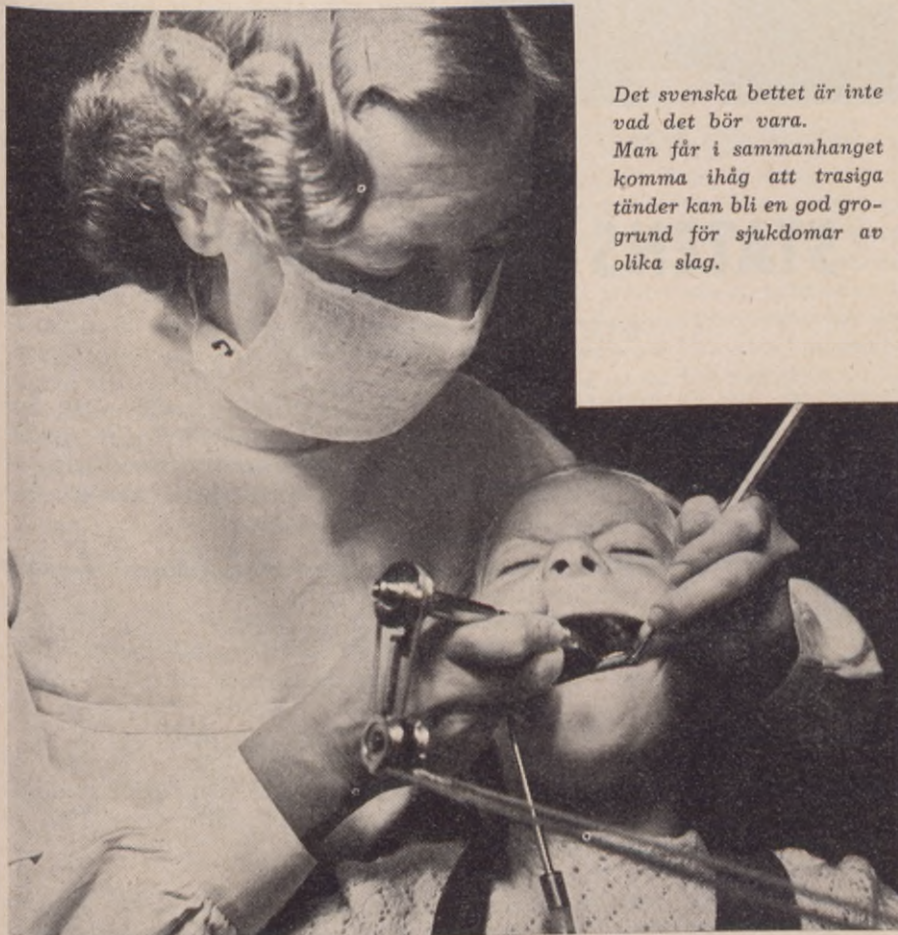
TANDVÅRD FÖR ALLA ÄR MÅLET

för tandvårdsförsäkringen

Gällande sjukförsäkring har glapp-
rum för vissa kroppsdelar, som en-
dast delvis kommit i åtnjutande av
försäkringsskyddet. "Bettet", för att
tala tidningspråk, har i hög grad
saknats, dvs. när kloka sakkunniga
en gång utformade den allmänna
sjukförsäkringen räknade man inte
in tänderna i människokroppen. Un-
derligt nog. Och sedan har man för-

na tänder och 31 % hade helprotes
i båda eller ena käken. Det gäller
personer över 16 år. Även övriga
redovisade siffror ger starka belägg
för att vi måste ha en tandvårdsför-
säkring för hela folket.

Enligt förslaget ska de allmänna
försäkringskassorna också sköta om
denna gren av sjukförsäkringen. En
svår tröskel är naturligtvis tillgång-

*Det svenska bettet är inte
vad det bör vara.
Man får i sammanhanget
komma ihåg att trasiga
tänder kan bli en god gro-
grund för sjukdomar av
olika slag.*

sökt reparera glömskan genom del-
reformer. Mest omfattande är den
ersättning som fr. o. m. den 1 jan.
1963 lämnas till blivande och ny-
blivna mödrar för tandvård. Men
den riktiga reformen som ska säkra
"bettet" åt hela folket kommer först
nu genom 1961 års sjukförsäkrings-
utrednings förslag (SOU 1965:4).

Stickprov visar att det inte är väl
beställt med "bettet" — 24 % av in-
tervjuade personer saknade helt eg-

en på tandläkare. Utredningen räk-
nar dock med att utbildningskapaci-
teten ska tåla att reformen kan träda
i kraft den 1 jan. 1968. Ersättnings-
berättigad tandvård regleras enligt
en i princip fastställd taxa uppdelad
i åtta huvudgrupper. Utredningen
tror inte att tandvårdsförsäkringen i
högre grad än andra sjukförsäkrings-
förmåner kommer att kräva
särskilda kontrollåtgärder. Erfaren-
heter från andra länder, där man
prövat en likartad reform, visar dock
att kontrollen i åtskilliga hänseen-
den är mycket ingående.

NY LISTA ÖVER FRIA LÄKEMEDEL

med utökning av antalet kostnads-
fria mediciner föreslås av medicinal-
styrelsen. Det gäller närmast medi-
ciner för kroniskt sjuka — alltså
långvarigt bruk av kostnadskrävande
mediciner — som "frilistas". Bland de fria medel som tillkommit
märks bl. a. mediciner vid pernicios
anemi (blodbrist), epilepsi, parkin-
sonism m. fl. sjukdomar. För kronisk
bronkialastma föreslås läkemedel
innehållande orciprenalin bli kost-
nadsfria. Däremot anser medicinal-
styrelsen inte att preparat innehåll-
ande cortison och dess derivat skall
få föreskrivas kostnadsfritt vid ast-
ma, inte heller ACTH. Patienter
med kronisk hjärtmuskelsvaghet får
redan kostnadsfritt digitalis. Några
nya preparat föreslås nu för hjärt-
sjuka liksom också för tuberkulos-
sjuka. Förslag om fria läkemedel vid
angina pectoris (hjärtinfarkt), blö-
darsjuka m. fl. sjukdomar avstyrktes
av olika skäl.

Tbc-situationen

Sammanfattningsvis kan sägas att
de omkring 10.000 vårdplatser för
tuberkulösa, som fanns i slutet av
1940-talet, nu krympt samman till
omkring 5.000. Av från desamma
under 1963 utskrivna refererade
drygt 9.000 till icke tuberkulösa pa-
tienter och drygt 5.000 patienter med
tuberkulos. Den senare siffran visar
att det alltjämt finns kvar ett avse-
värt behov av vårdplatser för de
tuberkulösa. Som förklaring härtill
behöver endast erinras om att vi
ännu år 1963 upptäckte något över
3.500 nya fall av tuberkulos.

Allt i tryckluft

AB ÅSBRINK & CO

MALMÖ SV. 550 40

GÖTEBORG 11 37 71 - HUDDINGE 97 28 80

LÄKARVÅRDSKVITTON
GER BESKED OM HUR
OFTA VI GÅR TILL

DOKTORN

Riksförsäkringsverkets matematiska byrå har gjort en undersökning som avser att ge en uppfattning om försäkringskassornas utgifter för läkarvård m. m. under 1963. I undersökningen ingående kvitton utgjorde tillhoppa 223.022. Undersökningsmaterialet har genom urval begränsats till att omfatta sådana kvitton för vilka ersättning utgivits under fyra för varje försäkringskassas lokalkontor angivna dagar. Läkarna har indelats i sex huvudgrupper: 1) provinsialläkare; 2) stadsdistriktsläkare; 3) lasarets- och överläkare 4) underläkare; 5) privatpraktiserande läkare exkl. läkare i läkarhusen samt 6) privatpraktiserande läkare i läkarhusen.

*

En kort genomgång av uppgifterna visar att "springet hos doktorn" är ganska livligt — i siffror uttryckt ca 17,6 milj. besök i hela landet. Det betyder en ökning sedan 1958 med ca 15 %. Stockholmarna är flitigaste besökare hos doktorn tillsammans med göteborgarna. Norrlänningarna ligger här långt bak i kön. Sättes antalet besök i relation till samtliga försäkrade, inräknat jämväl barn under 16 år, visar Stockholm mer än dubbelt så hög besöksfrekvens som Norrland. Intressant är också att se stockholmarnas stora förkärlek till privatpraktiserande läkare. Omkring hälften av läkarbesökande

Generaldirektör Richard Sterner.

av ett representantskap och en styrelse. Till ordförande i styrelsen har Kungl. Maj:t utsett ordföranden i Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK), generaldirektör Richard Sterner.

*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 75 1965 säger socialminister Sven Aspling bl. a. följande om det nya statliga organet:

"De handikappades egna organisationer har i många fall visat, att de genom sin intima kontakt med problemen kan ge värdefulla erfarenheter och synpunkter som stimulerar utvecklingen. Det har synts mig angeläget att söka skapa ett organ, som kan både främja samarbetet mellan organisationerna inbördes och företräda dem i samhällsarbetet

STATENS HANDIKAPPRÅD

nytt samordningsorgan

Regeringen har nu inrättat Statens Handikappråd. Rådet skall främja samverkan mellan myndigheter och handikapporganisationerna inbördes. Verksamheten kommer att utövas

på detta viktiga område. Jag har därför vidtagit åtgärder för inrättandet av ett Statens Handikappråd bestående av representanter för dessa organisationer."

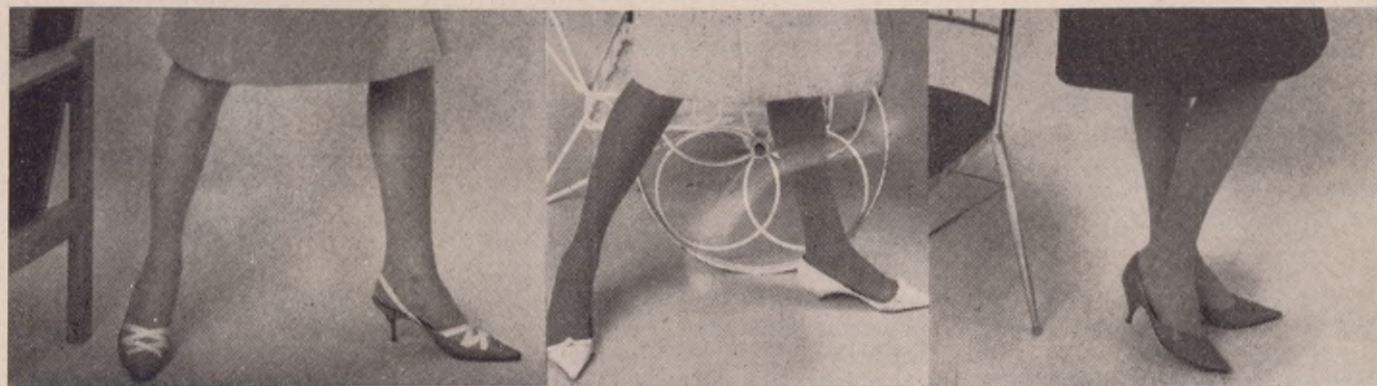
stockholmarna gick till privatläkare. Motsvarande siffra för det övriga landet ligger på 24 %.

*

Jämförelsen män—kvinnor ger ett kraftigt utslag för kvinnosidan. För alla åldrar är besöksfrekvensen stör-

re för kvinnor än för män. Störst är besöksfrekvensen i åldern 60—66 år. Antalet hembesök minskar — procentuellt utgjorde hembesöken en mindre andel år 1963 än år 1958. Rådfrågning per telefon och förnyad förskrivning av läkemedel förekom proportionsvis något oftare 1963 än 1958.

I läkarnas väntrum är kvinnorna i avgjord majoritet. Det gäller i alla åldersgrupper — störst är dock besöksfrekvensen i åldern 60—66 år. Även bland de långtidssjuka är kvinnodominansen stor enl. statistiken.

Lungsjuk barberare tidig PR-man för bättre tbc-vård

I ett föredrag vid Göteborgs Läkaresällskap gav överläkare Allan Beskow en historisk sammanfattning om sanatorievård vid tuberkulos fram till dagens situation. Jämfört med dagens varningssignaler om övergödning ter sig den gamla sanatoriekuren ganska hälsofientlig. Men man får se allt detta mot bakgrunden av att läkarna inte då hade så gott om sprutor och preparat som vår medicin kan uppvisa. "Vad patienterna erbjöds var frisk luft, närande kost och en myckenhet vila i de öppna hallarnas liggstolar", berättar doktor Allan Beskow. De gamla sanatoriernas öppna fönster betydde en inomhustemperatur vintertid, som väl närmast skulle chockskada den konfektionsklädda värmeledningsmänniskan av i dag. Viktökning uppfattades som ett hälsoecken, även om övergödning ej eftersträvades. Den som vid de regelbundet återkommande vägningarna ökat mest, förlänades på sina håll en pampig medalj "för tapperhet i grötfatet", ett utslag av den charmfyllda företeelse, vars namn är sanatoriehumor.

Sedan kom framgångarna i behandlingsmetoderna, slag i slag, men före den moderna tbc-vårdens genombrott fick läkarna plådera flitigt för att få till stånd sanatorier och vårdplatser — det gällde "lungsots-sanatorier" som man uttryckte sig i tbc-vårdens barndom. Men läkarna var inte ensamma om att väcka folkopinionen för krafttag mot tuberkulosen. En lungsjuk barberare i Eksjö — han hette Arvid Forsgren — gick till storms mot "dödsfienden tuberkulosen". I en rad tidningsartiklar uppbyggde han allmänheten med konstruktiva förslag om folksanatorier och gick med oförskräckt mod till angrepp mot "den lojhet", som myndigheterna enligt hans uppfattning visat i tuberkulosfrågan. — "Nej", utropade han i en sådan artikel, "vi måste ruska om det gamla svenska lejonet, det får inte ligga

Den 1 april flyttade riksförbundet och Status från Söder i Stockholm till "ÖFVRE ÖSTERMÄLM", närmare bestämt David Bagares gata 3 invid Stureplan. Någon som fått del av våra flyttplaner har kanske sett detta mera som ett led i förbundets utveckling, mindre som en tvingande nödvändighet. Förbundet och Status har lämnat de fattiga och förtryckta i sticket och bereder sig på att fira medelåldern i för-

Uppbrott från Kocksgatan

nämlig avskildhet — på Östermalm i de rikas Stockholm. Det är inte tillräckligt fint längre att bo i rök och damm på Kocksgatan osv.

Allt detta är naturligtvis lögn och förbannad dikt från början till slut. Vi otrivdes aldrig på Söder även om Kocksgatan inte var någon skön oas att svalka kropp och själ i. Våra vänner i Stockholm och ute i landet som besökte oss tyckte väl att vår gamla gata tillhörde de "fula kvarteren" i huvudstaden. Men Kocksgatan är dock bara en liten karg stump av en skönare större verklighet — Söder — där vi bodde. När man om kvällarna lämnade

och tvina bort i lungsot". Så småningom blev denne pionjär enligt tidens sed år 1897 belönad med en guldmedalj av Oscar II — en medalj med Konungens bröstbild. Som så många andra pionjärer dukade Arvid Forsgren till slut under för sjukdomen. Han dog år 1908 och en skrovlig sten visar hans viloplats på Eksjö kyrkogård.

Mummel ur skägget

telefonerna och papperskriget och begav sig hemåt kom man direkt från Kocksgatan ut på det brusande folkhavet Götgatan, följde med den hetsiga strömmen av bilar och fotgängare mot Åhlén & Holms klassiska affärskomplex vid Ringvägen, till bussar, bilar och spårvagnar, trängdes i köerna om trafikmedlen. För att trängas tillhör folkknöjet i Stockholm — först när man accepterat trängseln och hetsen är man en riktig stockholmare.

Allt går i andra banor nu sedan vi lämnat Söder. Vi får åka tunnelbanan hela vägen från Östermalm, dyker upp ur underjorden i ett hål, som är så praktiskt placerat att vi bara har några steg till den kära bussen som leder hemåt. Tänk ändå att kommunalgubbarna i Stockholm, vana att få ovet nästan dagligen i stockholmspressen, kan ha hittat på något så förnuftigt och praktiskt!

Flyttningen — för att nu återgå till den — skedde inte utan vändor. Man plockade papper ur hyllor och lådor, sorterade, valde och vrakade bland dokumenten. Under de drygt 25 år förbundet och Status existerat i sinnevärlden har en myckenhet papper samlats. Mycket måste skattas åt förgängelsen. Det var oundvikligt. För annars skulle flyttexpressen haft jobb ända till framåt Midsommar. Sânt går inte för sig, för även flyttning kostar pengar. Tänk så många rara ärtor det försvann i soptunnan! T.ex. brev från frågvisa människor, som undrade om man kan få tbc genom att äta fläsk från en lantgård, där en familjemedlem bevisligen vårdats på sanatorium. Besvarade och obesvarade brev fick dela samma öde — snälla brev och mindre snälla skrifter. Sorteringen gav dock vid handen att "de snälla" hade en betryggande majoritet. Och det mesta finns ändå kvar i förbundets förstklassiga hyllor till tröst för alla som ska forska och skriva lärda avhandlingar på de handkappades bekostnad.

Och bortsett från papper känns det ve-modigt att tänka på alla de människor ur olika samhällslager vi träffat under åren på Kocksgatan. Många har under årens lopp gästade förbundet på ett eller annat

Forts. å sid. 11

STATSMINISTERN OM KOSTVANOR OCH HJÄRTSJUKDOMAR

Maj månad betyder inte bara vår och spirande grönska ur jorden. Även talekonsten flyttar ut i det fria. Mest talas det politik förstås och våra regeringsledamöter brukar inte missa sina majtal. För Status del har vi strax före det traditionella majfirandet fångat några statsmannaord också ur vår synvinkel sett. Det var nu inte ett majtal av den stormiga folkrörelsetypen utan ett invigningstal i samband med livsmedelsforskning. Då ett forskningslaboratorium invigdes i Karlshamn fanns läkareförbundets ordf., *professor Lars Werkö* på plats och talade om matfettets betydelse och faror. Men dessutom fanns också statsministern på invigningstalarlistan. Eftersom vi i Status citerar och kommenterar läkarvetenskapens synpunkter rätt flitigt ska vi denna gång för omväxlings skull ta upp vad *statsminister Tage Erlander* hade att säga om sambandet mellan kostvanor—sjukdomar. Och statsministern missade inte sin vana att sätta in problemen i de större sammanhangen i ett elegant svep:

— Om vi vill behålla en rask framstegstakt med produktivitetsökning som under-

lag behövs fortsatt stöd till teknisk forskning och snabbast möjliga exploatering av forskningsresultaten. Därför hälsas med stor tillfredsställelse att man även inom livsmedelsindustrin på allvar har börjat ägna sig åt forskning och utvecklingsarbete, sade statsminister Erlander bl. a. i sitt invigningstal.

Man beräknar att svenska folket f. n. betalar omkring 15 miljarder kr varje år

Felaktig kosthållning förbereder sjukdomar av olika slag. Först på senare tid har den frågan tagits upp till debatt. "Fettfaran" och övergödning bekämpas bäst med tidigt grundlagda kostvanor — innan man måste söka in till sjukhus.

för livsmedel. En relativt ringa del av detta belopp används till forskning och tekniskt utvecklingsarbete.

Vi har dock först helt nyligen fått sammanhangen någorlunda klara för oss på livsmedelsforskningens område. De senaste framstegen inom grundvetenskaperna och nya rön om sambandet mellan kostvanor och uppkomsten av olika sjukdomar, såsom hjärt- och kärlsjukdomar och andra s. k. välevnadssjukdomar, har batat nya vägar.

◇

Och när vi sedan gör en hastig jämförelse mellan vad medicinaren Lars Werkö sade först och vad statsminister Erlander sade sedan tycker vi oss spåra en samstämmighet i tänkandet. Werkö framhöll att:

Stigande levnadsstandard i hela den västliga världen under de senaste årtiondena har medfört bristande balans mellan kaloritillförsel och kaloriförbrukning. Risken för övernäring och övergödning har blivit allt mer markant.

Vad gäller åderförkalkning är det i unga år man måste påverka vanorna, eftersom blodkärlens utveckling grundläggs redan i barnaåren.

◇

Vi tror säkert att Erlander instämmer också i detta: det är i ungdomen vi grundlägger den rätta balansen i kosthållningen. Och om denna balans kunde hållas ordentligt skulle säkert många människor uppe i medelåldern inte som nu behöva dra på en fettmängd som pressar hjärta och kärlsystem till bristningsgränsen. Det är förvisso kloka statsmannaord.

AKTUELLT OM REHABILITERING

Doktor K. G. Rignér, Eskilstuna:

Som exempel på samarbete mellan rehabilitering och arbetsvård kan jag nämna att vi i Eskilstuna arrangerat så, att de två läkarna på lasaretsavdelningen plus klinikens kurator tjänstgör som extra uppdrag resp. halvtidstjänst på landstingets arbetsträningsverkstad. Arrangemanget har visat sig praktiskt, man kan bibehålla kontinuiteten i rehabiliteringsprocessen och man spar tid och arbetskraft. Beträffande Rehabiliteringsavd. vid Eskilstuna lasarett är det dock en öppen fråga hur länge det går att hålla ihop en sådan verksamhet under en överläkare — förmodligen blir det så småningom nödvändigt med en uppdelning även hos oss med en särskild överläkare för landstingets arbetsvård. På tal om vilka grupper som kommer till rehabiliteringsklinikerna framhöll doktor Rignér att t. ex. hjärtsjuka och diabetiker har hittills relativt obeaktade rehabiliteringsproblem.

Direktör Bengt Darnfors, AB Volvo, Göteborg:

Inom företaget har skapats kontinuerliga möjligheter till sysselsättning för personer med tillfälligt nedsatt arbetsförmåga. Generellt kan sägas att företaget genom detta arrangemang vunnit ett väsentligt antal produktiva arbetstimmar men den största fördelen ligger kanske ännu mer däri att vi får större garantier att få behålla arbetaren. Genom konvalescentarbetet har vi dessutom hjälpt honom till ett snabbare tillfrisknande vilket i allra högsta grad

Vid Industriläkarföreningens årsmöte 1964 förekom ett livligt meningsutbyte om rehabilitering. Vi saxar här en del avsnitt ur debatter och anföranden. För den som vill ha en mera utförlig sammanställning rekommenderas häfte 2 och 3 av Social Medicinsk Tidskrift 1965.

verifieras av våra läkare. Från Sjukkasans sida medför detta givetvis väsentliga besparingar genom att under sjukskrivningen endast 50 % sjukpenning utbetalas. Dessutom betyder ju ett snabbare tillfrisknande att även denna del bortfaller. För att belysa omfattningen av denna form av rehabilitering kan jag nämna att under 1963 inte mindre än 422 patienter av läkare rekommenderats till konvalescentarbete. Av dessa kunde 163 placeras på enklare arbetsuppgifter men med full lön och 204 (närmare 50 % av patienterna) med 50-procentig sjukpenning, 36 kunde inte sysselsättas på grund av skadans art, 19 accepterade inte 50 % sjukskrivning utan förblev helt sjukskrivna. Tendensen för denna rehabiliteringsverksamhet är klart stigande.

Ombudsman Olle Gunnarsson, LO, Stockholm:

Det "kostnadstänkande", som av naturliga skäl finns inom näringslivet kan medföra problem. Det har medfört att personalavdelningarna har allt svårare att placera

handikappade på olika avdelningar. Avdelningschefen, som har en budget för sin verksamhet, slår ifrån sig och säger: jag vill ha endast 100-procentig fullgod argets kraft. Så får samhället ta kostnad för en människa som skulle kunna göra en låt oss säga 60—70-procentig insats, därför att företaget inte tänker på den totala kostnaden. Den totala samhällskostnaden måste vara vägledande för våra åtgärder här. Detta innebär att företagsläkaren eller personalavdelningen skulle placera handikappade på olika avdelningar. Vederbörande chef finge reduktion i den kostnad han debiteras beroende av läkarens bedömning av kapaciteten hos vederbörande. Mellanskillnaden mellan full prestation och utförd prestation betalades, såsom sker i en del företag, av en social fond eller något liknande.

Rörligheten kan emellertid hindras genom konstlade spärrar som finns, t. ex. mellan tjänstemän och arbetare. Tänk om man kunde ha en fri övergång mellan arbetar- och tjänstemannauppgifter! Hur mycket lättare skulle det inte vara för personaladministratörer, företagsläkare och en rad andra när det gäller att ta tillvara arbetskraften. Hur många i den här salen har hört talas om att en tjänsteman har övergått till arbetaruppgifter?

Deltag i Status-debatten kring handikappfrågorna under år 1965! Det sker bäst genom att följa vad som tas upp i vår tidskrift.

■ MUMMEL UR SKÄGGET

Forts. fr. sid. 9

sätt, genom besök i förbundslokalerna, vid kongresser, möten och kurser. Lärda män inom medicin och socialvetenskaper, statsråd och politiker, känt folk inom kulturlivet, författare och konstnärer. Epoken vid Kocksgatan är slut, men vårt arbete fortsätter i nya lokaler på Östermalm. Vi ska återkomma senare i text och bilder om vår nya hemvist. Vi tackar för åren på Söder och hälsar alla gamla vänner och nya vänner välkomna till fortsatt samverkan med oss för de handikappades sak. För vår flyttning till "ÖFVRE ÖSTERMALM" betyder ingen ideologisk förändring av målsättningen — alljämt ska förbundet och Status slåss för sjuka och handikappade i detta land.

Arbetsterapi och Hobbymaterial

- Skinn och läder för alla ändamål.
- Porslinsmosaik i många utförande och 20 färgkombinationer.
- Pärlor av trä, glas, kristall och metall.
- Indiska Ädelstenar till halsband, armband och ringar.
- Brasiliansk Onyx till hängsmycken, halsband, örhängen och nyckelringar.
- Silvertråd och silverplåt i olika former och dimensioner.
- Rundböjtänger för trådarbeten.
- Halsbandslås i olika utförande 1—5 rader.
- Sadelgjord såväl mönstrad som enfärgad i 30 färger.
- Väskhandtag i pärlbambu, rotting, trä och metall.
- Pappstommar och Silkebast för bastflätning.
- Arbetsatser i rikhaltig sortering. (Halvfabrikat.)

Begär prislista och prover. Vi sända gärna påseendesändningar på öppet köp.

Firma SUNE ENGLUND, Örebro

Klostergat. 18, Postbox 266
Tel. 019/12 09 14 - 12 10 95

KONSTEN ATT VARA I FORM - OCH MÅ BRA

Allt fler människor börjar inse betydelsen av att fysiskt vårda sin kropp och därmed i olika avseenden lyckas "må bättre". Det är flera orsaker som spelar in. Femdagarsveckan, ännu inte helt genomförd men dock en realitet för många grupper av anställda, har visat oss att även fritiden inte bara ger utan också tar på vårt välbefinnande. Det kostar på att hugga ved på tomten, snickra till litet på verandan och inte minst köra bil längre sträckor.

Båstads-tennis och olympiad har väckt slumrande idrottsintressen och inte minst TV:s välmotiverade, långsiktiga programpolitik om "allmän uppräckning" även i kroppsligt avseende, ja, allt detta syns vara början till ett gynnsammare hälsoklimat.

Då det gäller att må bra, att känna hälsa, måste dock sägas att denna känsla inte alltid måste finnas. Tvärtom. Det är naturligt, att vi mår dåligt ibland, är sjuka. Man skall ha litet ont i huvudet eller ont i magen ibland. De normala mänskliga funktionerna, enligt det levnadssätt vi har sedan årtusenden, har också accepterat och tål en viss dos av sjukdom och lidande.

Men nu gäller det alltså hur vi skall må som bäst. Hur vi skall kunna anpassa vår kropp till det arbete vi har.

Trots arbetstidförkortningen kommer alltid, och det är säkert meningen, största tiden av vår vakna

tid på dygnet att upptas av arbete. Och det är nu vi kommer in på begreppet arbetsförmåga och kondition.

En olympiad-vinnare eller distriktsmästare i de flesta grenar någonsans i Sverige är speciellt utställig vid kroppsliga ansträngningar. Det handlar om konditionsfenomen var och en i sin stad. Men vad är kondition och hur fungerar den hos oss andra? Behöver vi icke-idrottsmän kanske inte alls kondition?

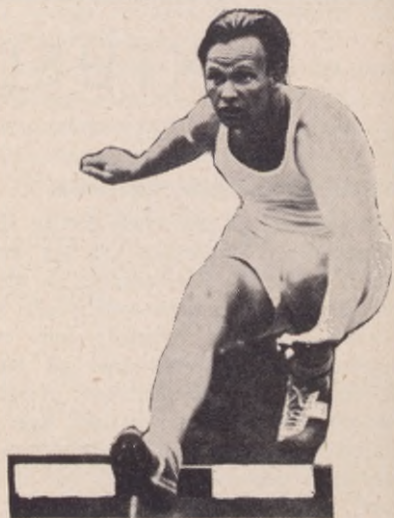
Vad är kondition?

Docent Per-Olof Åstrand vid fysiologiska institutionen, GCI säger så här: Begreppet kondition används ofta felaktigt. Olika slag av aktivitet och arbete ställer olika krav på

Av HENRIC THÖRNBLAD

kroppen och därför måste man uttrycka sig ungefär så här: "kondition för...". Bilkörning långa sträckor kan vara nog så ansträngande, men det fordrar inte samma slags kondition som ett Vasalopp på skidor. Och vinner man löpning 5.000 meter i Knäckebröboda kräver prestationen en annan kondition än att vinna samma sträcka i Tokyo.

Men vem som helst kan inte skaffa sig kondition för vad som helst — fysisk prestationsförmåga är inte

dotsamma som kondition. Det behövs också medfödda anlag (konstitution) och detta har inte något med förmåga (kondition) att göra. Konditionen är i stället resultatet av den träning, som fordras för att kroppens anlag skall utvecklas i den omfattning man dels har möjlighet till (genom anlag) och dels har lust till (genom träning).

Med kondition menas alltså, säger docent Åstrand, hur kroppen eller enstaka organ anpassats efter olika krav. Men inte ens här är begreppet givet. Det har också med psyket att göra och — vid enstaka tillfällen — en överambition (som inte står i proportion till resurserna). Prestationsförmågan i livets olika avseenden bestäms alltså även av psykiska faktorer.

Då kroppen avkrävs fysiska prestationer, så är ur medicinsk synpunkt fyra faktorer av betydelse: styrka, snabbhet, uthållighet samt samspel mellan olika muskelgrupper. Och detta gäller inte bara för idrottsmän utan för de flesta människor.

Hur "bra" egenskaperna utvecklas beror på energiomsättningen efter förbränning av föda och vätska. Men energin kan inte användas i lämplig utsträckning utan syre. Sambandet mellan syreupptagningsförmåga och möjligheten att utföra ett tungt arbete eller en krävande idrottsprestation är jämförbart mellan bilmotorns hästkraftantal och bilens maximala hastighet.

Kroppsarbete för kvinnor

I jämförelse med männen har kvinnor en relativt låg arbetskapacitet då det gäller tungt muskelarbete. Men detta är inte någon anledning

Fotboll är t. ex. ingen idealisk sport för konditionsträning därför att rytmen inte är den rätta — tempot under spelets gång är för ryckigt och växlar ofta. Terränglöpning däremot anses vara en fin konditionsträning.

att de inte skulle kunna delta i kroppsarbete. Kvinnans arbetsbelastning bör dock i allmänhet inte uppgå till mer än ca 70 procent av vad som krävs av mannen vid samma ålder.

De flesta människors kondition bestäms av deras dagliga arbete. Hjärtats minutvolym, dvs. den blodmängd varje hjärthalva pumpar ut per minut, är i vila 4—5 liter. Vid hårt kroppsarbete kan motsvarande volym bli 35 liter per minut!

Husmoderns normala hemarbete innebar att hjärtat pumpar drygt 10 liter per minut. Om hon då inte får annan motion kommer hennes aktivitetsnivå att stanna där, hennes andning och muskler ställer in sig, anpassar sig efter denna arbetsbörda och i ett modernt hushåll arbetar hon hela tiden i närheten av sitt "maximum". Och då behövs inte mycket till för trötthet.

Detta är sagt som ett exempel och gäller alla kategorier av människor. Men vad skall man då göra? Ja, i husmoderns fall, skall hon helt enkelt motionera med en arbetsform som ger en minutvolym av ca 15 liter. Städning, tvätt och matlagning skulle gå som en dans utan att organismen ansträngs nämnvärt — hon har ju en säker marginal eller kapacitet (15 liters minutsvolym) och arbetskrav (ca 10 liter).

Tala med läkaren innan ni börjar träna

Hur man skall träna är i högsta grad individuellt och beror på en hel mängd faktorer. Alla läkare kan här ge lämpliga råd. Men en huvudregel skall vi i alla fall säga: Det lönar sig dåligt att träna i ett jämnt, malande tempo. Det skall vara varierande tempo, alltså olika prestationer under ett träningspass. Terränglöpning ger i allmänhet denna variation. Inom bollspelen sker tempot i växling för ofta, och tennis eller fotboll är inte idealiska grenar för effektiv konditionsträning (det har testningar visat).

Nej, det skall vara löpning, skidåkning, cykling eller simning i omväxlande farter (detta gäller tränade personer) men dock inte i högsta tempo.

Forts. å sid. 17

● HCK-nytt

HANDIKAPPORGANISATIONERNAS CENTRALKOMMITTÉ (HCK)

Verksamhetsberättelse 1964

Organisation: den 31 december 1964 var följande 7 organisationer, som till övervägande del består av handikappade samt föräldrar och nära anförvanter till handikappade, anslutna till HCK:

- De Vanföras Riksförbund (DVR)
- Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka (RHL)
- Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn (FUB)
- Hörselfrämjandets Riksförbund
- Riksförbundet Sveriges Föräldraföreningar för CP-barn
- Riksförbundet för Svensk Epileptiker-vård
- Svenska Multipel Skleros-Föreningarnas Riksförbund

*

Styrelsen har efter årsmötet den 10 april 1964 haft följande sammansättning:

Arbetsutskottet: ordförande: generaldirektör Richard Sterner, vice ordf.: socionom Sven F. Bengtson, sekreterare: riksombudsman Nils Wallin, kassör: förbundssekreterare Albert Fredin.

Övriga ledamöter: köpman K. G. Bergstedt, riksombudsman Arne Wigren, folkhögskoleinspektör Gösta Vestlund, fil. kand. Bengt Nirje, förbundssekreterare Birgitta Corrias, direktör Åke Ahlsén, med. lic. Karl-Axel Melin, direktör Thorsten Levenstam och direktör Harry Sandnes.

Revisorer för räkenskapsåret 1964 har varit riksombudsman John Svensson, Hörselfrämjandets Riksförbund, och kontorschefen Gustav Sjöstrand, De Vanföras Riksförbund.

*

Det sammanlagda medlemsantalet i till HCK anslutna riksorganisationer utgör ca 70.000.

Arbetsformer: HCK har i huvudsak utövat sin verksamhet genom sin *styrelse*, *arbetsutskott*, särskilda *arbetsgrupper* och *kansli*. Styrelsen har under verksamhetsåret haft 13 protokollförda sammanträden. Arbetsutskottets verksamhet har varit av mindre omfattning, men om man tar i betraktande att arbetet delvis försiggått i mindre grupper på många olika fält och att styrelsen sammanträtt ofta, rör det sig dock om en omfattande arbetsfördelning och aktivitet inom styrelsen i dess helhet.

Många arbetsuppgifter är ännu inte slutförda och kan därför inte redovisas i denna verksamhetsberättelse.

*

I stort sett har det löpande arbetet och ansvaret för arbetets gång åvilat kansliet över hela fältet även om arbetsuppgifterna delvis — genom den arbetsfördelning som tidigare berörts — legat utanför kansliet. Att HCK under verksamhetsåret mer och mer kommit i blickpunkten som centralt organ har också satt sin prägel. Det har blivit naturligt att vända sig till HCK i de fall man utanför handikapporganisationernas krets sökt uppgifter, varit i behov av sakmaterial av olika slag, etc. och inte riktigt vetat vart man skall vända sig. Sett i vidare perspektiv har HCK därför redan fått mycket större betydelse som representativt organ än vad de blygsamma administrativa resurserna ger intryck av. Berörda förhållande har säkerligen sin grund i den allmänna aktiviteten på rehabiliteringsområdet i stort. De enskilda handikappförbunden torde heller inte ha undgått att känna ett visst tryck utifrån — större krav bl. a. på service — som en allmän följd av den ökade livaktigheten i handikappproblem.

*

HCK-kansliet har även under 1964 varit inrymt i de lokaler Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka disponerar i Stockholm. Liksom tidigare har Sixten Hammarberg varit tjänstgörande tjänsteman och sekreterare med ansvar för kansliets skötsel och funktion. Beslut om ett fristående kansli och en mera självständig organisation för HCK:s arbete har fattats. Den nya ordningen kommer att fastställas i detalj under år 1965.

*

Ekonomi: de kostnader, vilka varit förknippade med HCK:s kansli och löpande arbete, har huvudsakligen — bortsett från inbetalade medlemsavgifter — intill den 31 december 1964 bestridits av De Vanföras Riksförbund och Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka. En ny ordning med grundavgift jämte viss uttaxering efter medlemsantal för varje ansluten organisation har hittills i stort vunnit föga gehör. Organisationerna har själva ekonomiska

bekymmer och torde — bortsett från medlemsavgifter — inte kunnat bidra till HCK:s ekonomi i större utsträckning. Under året har en hemställan gjorts till Kungl. Maj:t om ett statsanslag för kansliet och det löpande arbetet för budgetåret 1965—1966. Genom att HCK blivit inkopplad på fördelningen av valkollekt 1964 har medel kunnat erhållas för en fortsatt verksamhet, men dessa medel, som måste disponeras så att de omfattar en 2-årsperiod, är dock inte tillräckliga för att ge HCK en organisatorisk uppbyggnad av större räckvidd. Det återstår ännu att skapa en solidare ekonomisk grundval för HCK:s fortsatta arbete. Beträffande valkollekten 1964 återfinnes en utförligare redovisning om den, liksom den ekonomiska ställningen i övrigt, i särskild redogörelse för HCK:s ekonomiska verksamhet 1964.

Översikt över det centrala arbetsfältet

Handikappfrågorna kom under 1964 att stå i centrum för det allmänna politiska arbetet. Även om man tar i betraktande att år 1964 var ett valår med andrakammarval och att de politiska partierna gärna skjuter fram olösta samhällsfrågor i debatten, kan man dock inte enbart karakterisera den ökade uppmärksamheten på de handikappade enbart med hänvisning till detta förhållande. Snarare kan man tala om frukterna av en socialpolitisk utveckling under en längre tid. Denna utvecklingsprocess innefattar bl. a. en rad utredningsorgan, vilka tagit upp rehabiliteringsfrågor och presenterat väsentliga fakta inom handikappvården. Några konstruktiva förslag av mera genomgripande art är dock ännu inte fråga om. Men de översikter, som presenterats främst av Socialpolitiska kommittén och Centrala rehabiliteringsberedningen (CRB) under året, har säkerligen bidragit till att stimulera den starkt växande folkopinionen för de handikappade. Radio- och TV-programmen liksom pressen avspeglar också denna utveckling. I den redovisning som följer över HCK:s egen aktivitet kan vi ännu inte göra anspråk på att presentera något egentligt samlande grepp — något fast program för hur handikappfrågorna bör angripas. Det är rättare att tala om punktredovisningar. Vi har sökt ge vår syn och även medverka till konstruktiva förslag och lösningar i den utsträckning läget så krävt av oss under året. I huvudsak kan redovisningen koncentreras till följande områden och punkter:

1. **Skolfrågor:** en sammanfattning om det nya skolverket, vår uppfattning om dess uppbyggnad och praktiska arbetsmöjligheter med sikt på handikappundervisningen, behovet av kontakt från och

representation av handikapporganisationerna såväl centralt som lokalt i det nya skolverket. Yttrande om högsta-
dieundervisning för rörelsehindrade har avgivits.

2. **Försäkringsområdet:** kontakter med riksförsäkringsverket för att få till stånd en uppmjukning av utfärdade bestämmelser för tillämpningen av den nya lagen om vårdbidrag till svårt handikappade barn under 16 år, vilka vårdas i enskilda hem. En omskrivning av ifrågasvarande bestämmelser i liberalare anda har under året ställts i utsikt från verkets sida.
3. **1961 års sjukförsäkringsutredning:** hemställan om översyn och revision av gällande förordning om fria och rabatterade läkemedel av olika slag, om påtagliga brister i sjukförsäkringslagen i vad gäller reseersättningar, inkomstbortfall m. m. i samband med rehabilitering, besök hos olika specialister osv.
4. **Tekniska hjälpmedel, ordinationsrätt m. m.:** uppvaktning för socialministern med begäran om att göra tekniska hjälpmedel lättare åtkomliga för de handikappade samt att ordinationsrätten för erhållande av sådana hjälpmedel måtte utvidgas och förenklas i förhållande till gällande ordning.
5. **Anställning i statlig tjänst:** framställning till statens nämnd för partiellt arbetsföra, dels om direkt representation i nämnden från handikapporganisationerna, dels om en redogörelse för nämndens resultat hittills, i vad gäller omplacering respektive nyplacering av handikappade i statlig tjänst.
6. **Medicinalstyrelsen:** överläggning om allmän hälsokontroll så att varje svenskt barn skulle få en ordentlig hälsoundersökning i förskoleåldern, förslagsvis i 3-årsåldern. En HCK-framställning till socialministern med utförlig motivering för åtgärden har gjorts under året. Vidare har medicinalstyrelsen beslutat tillsätta en kontaktman för varje till HCK ansluten grupporganisation.

Denna punktredovisning ger en uppfattning om hur HCK under året sökt föra fram våra frågor hos instanser, som handlägger dem. Åtskilligt mera skulle kunna redovisas. Vad som berörts är en översikt i stort. Ett genomgående drag har varit att i ökad utsträckning bana väg för representation och medinflytande för de handikappades egna organisationer. Om en sådan linje kan genomföras, och fortlöpande insyn och medverkan i olika ärendens praktiska beredning och behandling allmänt accepteras, lägges en fast grund

för att de erfarenheter organisationerna har av sina sjukdoms- och handikappgrupper direkt kan utnyttjas i den uppbyggnad av habiliterings- och rehabiliteringsanordningar, vilken pågår över hela fältet.

Det lokala samarbetet

HCK:s redovisning för den centrala verksamheten har en motsvarighet på lokalplanet. Under några års tid har från det centrala kansliets sida nedlagts ett omfattande arbete för att få fasta kontaktpunkter ute i landet. Från de enskilda organisationernas sida har man medverkat till att få till stånd **lokala samarbetskommittéer**, företrädesvis av länsomfattande karaktär, men också av mera inskränkt geografisk omfattning i städer och på andra platser, där vilja och förutsättningar för lokal samverkan mellan olika gruppöroeningar finns. HCK har uppgjort normalstadgar och sökt att stimulera till effektivare arbetsformer åt det samarbete, som funnits på olika platser sedan åtskilliga år tillbaka i form av s. k. PA-kommittéer (kommittéer för partiellt arbetsföra). En inventering av organisationsbeståndet i slutet av 1964 ger i koncentrat följande bild av läget:

1. Att man på åtskilliga håll ännu kvarstod i de äldre PA-kommittéernas stadgemässigt och organisatoriskt.
2. Att HCK-begreppet dock slagit igenom i stor utsträckning, men att oklarheten om man arbetade efter HCK:s stadgar eller icke var svår att komma tillrätta med av de redovisade uppgifterna hittills.
3. Att den del av samarbetskommittéernas verksamhet, som rörde samarbetet i länsarbetsnämndernas rådgivande delegationer, ännu inte kunde överblickas dels därför att sådana delegationer ännu inte allmänt kommit till stånd, dels därför att deras verksamhet och betydelse, bortsett från några undantag, resultatmässigt ännu inte kunde redovisas.

En del kompletterande undersökningar visar dock i stort en avsevärt ljusare och mera nyanserad bild av det lokala samarbetet med pigga initiativ och en vilja att angripa den dagsaktuella verkligheten i praktisk samverkan. Man har också på många håll efterlyst ett **praktiskt handlingsprogram** för HCK-arbetet lokalt. Med hänsyn till skiftande förhållanden och förutsättningar på olika platser torde det dock inte nu vara möjligt att ge direkta detaljanvisningar — utom på vissa punkter — hur lokalt praktiskt samarbete mellan olika handikappöroeningar skall be-

Forts. å sid. 25

Gruppen består av: Son, sonhustru och svärmor. Svärmor övervakar det unga paret i varje enskild detalj. Hennes vilja är lag och hon regerar i det unga parets hem — så snart hon kommer på besök. Och besök blir det ofta — i regel vid varje veckoslut.

TV och radio ersättes med ylletråd och stickning. Produkter hopas i svärmors lådor och garderober. Ylle utestänger kyla och sjukdom — se! Konstfibrer, nylon och Antes Super Show är utestängda ur huset för ylle garnets skull.

Förlusten av lördagskvällens TV-program kan ersättas av uppträdande av artister ute i det fria i Folkets Park. Alldeles naturligt att de unga går dit och tittar på de spänstiga artisterna.

Svärfar, kuvad och tuktad i många år, sitter tyst med knäppta händer, fullständigt passiv. Han har lärt sig lyda och som belöning erhållit mycket god mat så att kroppen blivit tung och själen from och blid.

FAMILJGRUPP 1965

nedtecknad av SHT
avdelning kritik
av ett och annat
i folkhemmet

SHT-65

Svärmor och svärfar vilar hemma efter maten. Det unga paret går ut en stund i fullständig frihet. Sedan följer en lektion av svärmor, som hämtat nya krafter på kökssoffan.

SHT med publiceringsrätt för tidskriften STATUS

Gick man ut åt bykanten, västerut, kom man in på en knagglig skogsväg. Vägen var så att säga omöjlig att färdas annat än till fots. Med hjuldon och större transporter fanns inga möjligheter att komma fram på den vägen. Den var möjligen framkomlig för mänskliga varelser, en och en till fots, för de fick inte gå i bredd för alla gropar, trädrötter och stora stenar samt kullfallna träd. Ibland gick vägen över myrar och pölar, mystiska vattensamlingar och gungmossar, där det fanns risk att försvinna för tid och evighet, hamna i ovigd jord och riskera att inte bli med på uppståndelsens morgon. Det sades att långvägafolk, som inte kände till farorna på vägen, försvunnit. En västgöta-knalle påstods ha sjunkit ned i en myrpool med ett väldigt stort varuknyte på ryggen och en massa pengar i plånboken. Ingen visste var han fanns i de svarta myrhålen, som lurade på vägen.

◇

I de fattiga torpstugorna grämdes man i årtionden över det försvunna varuknytet med alla präktiga tyger och andra grejer, plånboken och pengarna. I mindre grad tänkte någon på knallens salighet eftersom "tockna penninggubbar" knappast kunde ha några större sympatier hos Vår Herre. Fördes saken på tal — dvs. om man mot förmodan skulle hitta knallen och hans rikedomar — så visst skulle han fraktas till kyrkogårn, till och med kostas på en vit skjorta. Sånt hörde anständigheten till om man hittade en död. Men om man tog en ringa del ur den tjocka plånboken och kostade på kyrkogårdsmull åt knallen var inte det någon garanti, se! För det var ändå Vår Herre som hade avgörandet över de själsliga kvalifikationerna. På den punkten var pengar och varuknyte plus minus noll.

◇

Fortsatte man emellertid vägen, och slapp att dela knallens öde, kom man till en underlig liten långsträckt bebyggelse, som hette Kattstrupen. Där bodde fyra familjer, folkskygga som skogsmöss, magra och uttunnade av själslig isolering och fysiska umbäranden av olika slag. Kattstrupe-folket trampade på socknens magraste jord, en sorts vit urvattnad lera, som lagt sig i en smal remsa på en bergrygg. All den feta jor-

DÄR VÄXER NU KLÖVER OCH TIMOTEJ...

TEXT: KI-LO-WATT

TECKN.: SVEN BJÖRNSEN

den hade fortsatt vidare och lagt sig i dalen närmast kyrkan, där de rika bönderna höll till med sina uppdrag och värdigheter i socknen. Av någon sorts olyckshändelse hade den urvattnade, vita leran dock fastnat på bergryggen och där satt nu fyra torparfamiljer och skulle "livnära sig", som det hette, på vad jorden gav. Och den gav minsann inte mycket. På våren liknade leran vit välling, som flöt åt alla håll, för att sedan förvandlas till en hård skorpa med bistra sprickor i frampå försommaren. Inget frö trivdes i den jorden. Kattstruparna, som de hette i bygden, hade kronisk missväxt. De fick mest skörda kattfötter och ofruktbara växter. När det regnade kokade det och bubblade i leran så att inga viktiga växter kunde rota sig och utvecklas. När det sedan blev torrare knep jorden ihop igen till benhård skorpa, lika vit som de flesta kattstruparna var i synen. För de led brist på allt och inte minst röda blodkroppar, där uppe på sin magra jordplåtå, långt bort i skogen.

◇

När jäntorna från Kattstrupen kom ned till bygden för att roa sig, fick de höra ett och annat om sina ofördelaktiga livsvillkor. Märkvärdigt också att det mest föddes jäntor däruppe, en liten skygg bukett på fem stycken, som höll ihop inbördes, liksom för att skydda sig mot anstormningen från de morska bypoj-karna på jakt och som i de tagen inte ansåg sej behöva välja orden. Allra minst då man uppvaktade jäntorna från Kattstrupen. — "Ja-ha!

Kan I lyfta på bena tillräckligt högt nu små myrsnipor, för nu börjar dansen!" Och vidare gjordes spefulla kommentarer om "skavsår". Man visste att jäntorna på sin långa väg över stock och sten till dansbanan hade svårt att klara sej från såna strapatser. Det var känt att "grovskorna" gömdes under något träd, finskorna togs på den sista biten av vägen, för man måste ha fint på fötterna när man skulle dansa, förstås, och inte skämma ut sej för de kritiska byborna, som visste om sin kulturella överlägsenhet.

◇

Och dansen gick och även "myrsniporna" fick en och annan dans. Många av bypoj-karna ansåg att det kunde räcka med den artigheten. Att t. ex. "göra sällskap" efter dansen med "skogsrån" ansågs inte särskilt fint. Inte heller ville man riskera att försvinna i något gungfly, som den där knallen med knyte och plånbok för många år sedan. Man sprang gärna efter flickorna, nojsade och nafsade dem i bakhasorna en stund, men lät dem sedan gå. Det var heller inte så lätt att uppvakta på vanligt vis då de envist höll ihop, fem stycken, och inte särade på sej så att man kunde komma åt en i taget.

◇

Den som dyrkade upp låset, och lyckades få en av femlingarna för sig själv, var en finurlig gosse som hette Sven. Han var också med i det nystartade fotbollslaget, spelade back, och var i denna egenskap en

stor tillgång genom sin styrka och pondus i läderkulesporten. Det där sällskapet med "myrsnipan" ansågs skadligt för formen hos en idrottsman, som, efter sina nattvandringar upp till Kattstrupen, knappast ansågs duglig att ställa upp till spel dagen efter och ge sitt bästa. Man rådde honom att "backa ut", undrade om han inte snart tröttnat på att "plocka kattfötter" osv. Och när man kom till sensommarn, då blomplockningen inte var aktuell längre, kom mera tidsenliga anspelningar. Nu var det inte blommor längre — utan potatis! Men måste han inte skaffa sej förstoringsglas för att plocka småpotatis på det magra landet i Kattstrupen?

◇

Men pojken föreföll ha tagit sin "myrsnipa" på fullt allvar. Det blev giftermål frampå senhösten. Och sedan flyttade de två ihop på den magra jorden, trots alla varningar från välmående rådgivare, som ville hindra en utökning av befolkningsunderlaget däruppe i skogen. Men det fanns de som tvärtom inte såg fullt så pessimistiskt på pojkens möjligheter och gav honom en del goda råd, t. ex. att man kan blanda upp benvit, urvattnad lera med svart

myrjord och på så sätt få ett bättre underlag för att odla säd och potatis. Efter några år blommade det klöver och växte rotfrukter och grönsaker däruppe på platån, så att folk sökte sej dit på sommaren för att titta på grannlåten och förundras. Egentligen var väl hela saken inte så märkvärdig eftersom det runt om fanns mängder av svart myrjord att ta och köra upp på platån och blanda med. Och Sven och hans "myrsnipa" såg inte så blodfattiga ut som de tidigare bebyggarna — ja, många tecken tydde rent av på välstånd. Nu påstod en del gott folk, som hyste tvivel om den där "jordrevolutionen", att sanningen låg på annat håll. Pojken hade helt enkelt hittat en hel massa gårdfarihandlare, som gått ned sej i myrhålen med pengar och allt, då han bökade i myrjorden, lassade och körde hem den till Kattstrupen. Hur många gårdfarihandlare eller knallar det kunde röra sig om var svårt att säga, men om man såg dem i förhållande till den myckna jord Sven fraktat hem till sitt torp måste det ändå vara ett betydande antal. Ett är dock säkert. Det blev fart på klöver och timotej sedan Sven och hans "myrsnipa" gifte sej. Den sanningen hade bevitnats av många som tittat på växtligheten.

■ KONSTEN ATT VARA I FORM...

Forts. fr. sid. 13

Idrottsdocentens råd till oss alla

Detta är docent Per-Olof Astrands råd till den som vill må bättre:

- Motioner regelbundet, minst en gång per vecka.
- Håll tempot lågt första gångerna. Stegra långsamt och spänn inte bågen för högt.
- Deltag aldrig otränad i en tävling med fysisk påfrestning, det må sedan vara en idrotts- eller propagandatävling.
- Motionera inte hårt eller tävla i samband med infektioner.

Sjukvården drar nytta av idrotten

Vi visste redan före olympiaden att Ryssland och USA hade ett otal idrottsmän av olympiaklass. I dessa länder finns också vetenskapligt utformade idrottslaboratorier, men denna apparatur har ursprungligen tillkommit för andra ändamål, t. ex. för att följa hjärtfrekvensen hos astronauter i rymden. Man kan kanske vänta sig att man där kommit på nya, revolutionerande träningsmetoder. Men så är inte fallet. Det är helt enkelt en fråga om folkmängd: Ju mer människor det finns i ett land, desto större är chansen, att finna individer med rätt arvsanlag för en viss idrottsgren. I Sverige med drygt sju miljoner invånare är det oerhört mycket svårare att få fram en individ med rätt arvs massa, att finna en olympier i teknikgrenarna.

Vad som är av störst betydelse då det gäller att få en olympier är alltså arvs massan, "läggningen".

I den flora av grenar som finns — där dock idrottsmännen ofta själva upptäckt hur man skall göra — kan dock vetenskapsmännen tala om vad som är särskilt viktigt för att bästa möjliga resultat skall nås. Efter olika konditionsprov och analyser kan de göra upp ett individuellt program för idrottsmännen.

De erfarenheter ett medicinskt studium av idrotten ger kommer också sjukvården, t. ex. behandling av poliopatienter till godo. Även arbetsplatshygien, bland annat olika arbetsställningar, kan också dra nytta av vetenskapens studium av idrotten.

Henric Thörnblad

... en liten skygg bukett på fem stycken, som höll ihop inbördes, liksom för att skydda sig...

I dagens rationaliserade tillvaro kan en och annan av oss på sin höjd trola litet med kort. Annat var det sannerligen förr i tiden. Då var vanligt folk trollkunniga på ett ödesdigrare sätt, då kunde man förgöra både folk och få. Våra folklivsarkiv har många vittnesbörd om den saken.

Swiken kärlek var ofta anledning till att man använde sig av olika magiska metoder. Först försökte man naturligtvis att genom olika knep vända flickans eller pojakens kärlek tillbaka till sin egen person, men när det misslyckades tog hämndkänslorna överhand och man drog sig då inte för att försöka spolia framtiden för den man själv inte kunde få.

Man kunde t. ex. läsa livet av folk. Om man varje morgon under ett helt år, fastande och tigande, för sig själv läser psalmen 109 ur Psaltaren över sin fiende, så ska han döden dö, heter det i en uppteckning från Skåne. Så gjorde en husar som blivit försmådd av en bonddotter för en rik bondsons skull. Strax efter vigseln blev mannen sjuk och inom ett år låg han kall och död. Men man kan hämnas även efter sin död. När en kvinna i Veberöd kände slutet nalkas anade hon att hennes man snart skulle gifta om sig och hon anade också med vem. Hon bad därför en väninna att hon skulle ta det vatten som man skulle komma att tvätta hennes lik med, och slå ut det så att änkemannen blev den som först gick över det. Kvinnan dog, och det blev med likvattnet som hon önskat. Mannen gick över det och i stället för att vandra till altaret på nytt följde han hustrun i graven.

Förgöring i samband med jakt och fiske var också mycket förekommande. För den som hade ett horn i sidan till en jägare fanns många knep. Man kunde t. ex. sticka ett finger i munnen på ett lik och därefter i bösspipan. Den bössan skulle sedan alltid skjuta bom.

Jan-Öjvind Swahn, som forskat mycket i gångna tiders övertro, kan i en bok som han givit ut, "Häxor, tomtar, jättar och huldor" (Bonniers 32:50), återge sägner om folk som t. o. m. besatt sådana krafter att enbart deras önskningar hade äsyftad verkan. Avundens magiska kraft var fruktad. Man behövde inte alltid ge avundsjukan ord. Det berättas om en kvinna som bara behövde komma in i ett rum för att fönsterväxterna skulle vissna och det berodde på hennes avundsjuka. Alla har väl någon gång råkat sätta en matbit i vrångstruken och samtidigt fått höra att det var minsann ingen som missunnade maten. Det där talesättet är en sista kvarleva av den förgörelsetro som gav blotta tanken en skadegörande makt.

Ett synnerligen fint exemplar av "naturväsen" sittande på en sten, sysselsatt med morrontoalett.

SKROCK och ÖVETRO

av
NILS-ERIC BJÖRSSON

Det onda ögat hör hemma i detta sammanhang och i vår övertros historia kan man återfinna många människor som varit utrustade med denna farliga makt. Operettkompositören Offenbach hör till de mest omtalade exemplen, berättar Jan-Öjvind Swahn. En av hans primadonnor brann upp mitt i en föreställning, en annan omkom av en gasexplosion under en generalrepetition. Den ena teatern efter den andra, där man uppfört hans operetter, gick upp i lågor och mitt under en föreställning av "Hoffmans äventyr" brann Wiener Ringtheater upp, vilket hade till följd att man under ett kvartsekel framöver inte vågade uppföra detta verk i den

österrikiska huvudstaden. I Paris var man så rädd för Offenbach att t. ex. en recensent brukade hoppa över hans namn i manuskriptet och låta sin dotter skriva dit det efteråt. Men så hade han också sett hur en flickas klänning tog eld strax efter det att Offenbach tagit henne i hand, och hört lampglas explodera i salonger där operettkungen nyss gjort entré.

Men det var inte bara ögonen som kunde bringa ont. Det hette också att folk kunde ha ond fot. Om t. ex. en som hade ond fot steg över ett litet barn så slutade barnet växa.

"Häxor, tomtar, jättar och huldor" heter som sagt Swahns bok och det är alltså inte bara om människors dolska anslag som de sägner han återberättar och kommenterar handlar. Ni tror väl inte att vättarna och tomten är identiska gestalter? Tomten har ingenting med vättarna att göra, förklarar Jan-Öjvind Swahn. Medan tomten bodde hos människorna och var inbiten ungar, levde vättarna i familjer och bodde i egna underjordiska salar. Vättarna tog inte heller del i gårdens arbete som tomten. De var i allmänhet beskedliga, men kom man i konflikt med dem kunde det bli tråkigheter. Det dög inte att slå ut slaskvatten eller tömma pottor utanför dörren — för då kunde ju orenligheten rinna ner till vättarna. Det är ett bra exempel på hur man förr kunde använda folktrons väsen för att uppfostra pigorna till goda seder, kommenterar Swahn och återberättar en belysande säggen. Det var en bonde som miste den ena kon efter den andra i en sjuk. Kalvarna blev aldrig mer än några veckor. En tillkallad klok gubbe förklarade att djuren blivit vättebitna, och att det inte var mycket att göra åt saken. Sent en kväll fick bonden besök av en liten gubbe. "Följ med ner till mej ett slag", sa gubben. "Ja, men vem är du och var bor du?" undrade bonden. "Kom med bara så ska du få se", sa gubben och gick före in i lagårn och ner för en underjordisk trappa. Nerkommen såg bonden till sin förvåning att han befann sig i ett stort, fint hus. De gick genom rum efter rum och stannade i matsalen framför ett härligt dukat bord. Men vad var det som droppade ner från taket?

Minsann var det inte rena, rama gödselvattnet, fann bonden. "Jisses, det rinner ju skit på smörgåsbordet!" sa han bestört. "Ja, du, det är din skalleko som står rakt ovan här och det är från henne det kommer. Om du nu inte ser till att det där slutar upp, så kommer alla dina djur att dö snart", svarade gubben. "Jag ville bara visa dig hur du har ställt till det för oss, så att du ska förstå varför dina djur blivit

sjuka." Bonden rev ner lagårn och byggde upp den ett stycke därifrån. Sedan den dagen var hans kor friska och trivdes.

Denna sägen berättades på många håll och det verkar också som om man varit övertygad om dess äkthet; kommenterar Jan-Öjvind Swahn. Man gjorde sig faktiskt besväret ibland att bygga en ny lagård, när sjukdom förmärktes hos korna. Med tanke på hur ett väl använt kostall kunde se ut hos våra kära förfäder — på en tid då man inte riktigt förstod sej på behovet av att måka — så nog kan djurens välbefinnande ha ökat så pass mycket när de fick flytta till ett nytt ställe, att det kan ha befast tron på vättarnas kitslighet.

För de flesta av oss framstår väl älvorna som högst skygga och milda kvinnliga väsen. Men i gångna tiders övertro förhöll det sig inte alls så: älvorna är våra farligaste fruntimmer, som Swahn uttrycker det. Mestadels sysslade de med att sätta sjukdomar på folk: framför allt hudsjukdomar som vattkoppor, röda hund, mässling, bältros, nässelfeber skylldes man på älvorna. Man behövde inte ha förtörnat dem på något sätt, sjukdomen flög bara på en därför att man råkat komma i vägen för dem. Värre råkade man ut om man gick över älvdansen, den nedtrampade ringen där de dansat, eller lade sig att vila i den eller kastade sitt vatten där. Älvorna sökte sig också fram till gårdarna där man

hade spädbarn. Där sög de ur barnens fingrar och tår, vilket resulterade i att barnen blev magra och ynkliga.

Skogsrået är folktrons kärlekskranka pinuppa och den som råkade ut för hennes kärlek och uppvaktning fick sannerligen svårt att freda sig. De vanligaste motiven i de skogsråsägner som påstås vara upplevda är annars att hon lurar folk vilse. Skogsrået har varit framme, hette det när man villade bort sig på ställen som man annars var mycket förtrogen med.

Vad gör häxorna egentligen i Blåkulla? Naturigtvis kan Jan-Öjvind Swahn förklara den saken, liksom han kan ge besked om övernaturliga väsen som maran, varulven, lindormen etc. Visste ni att det är inte alls så förskräckligt länge sedan skrock och övertro var utbredd här i landet, det ger författaren ständigt återkommande belägg för i sin bok. Jaså, ni hör till dem som spottar då en svart katt korsar er väg.

Pristagare

till bildkryss nr 3

Pristagare:

1:a pris 25 kr, Alf Gyllin, Strandvägen 53, Motala.

2:a pris 10 kr, Olga Bäverbäck, Asögatan 132, Stockholm Sö.

3:e pris 5 kr, E. Billström, Trädgårdsföreningen, Göteborg C.

Lösning:

S — B — R — A — SKOG — YLLET —
 JUTE — KOLLEGIUM — SÄRÖ — ÖRN
 — ALGER — HARTS — E — ISANDE —
 SALTA — R — DT — SISKA — STAVAS
 — SAPIGT — VETO — LIT — EKKISTA
 — STIM — ADA — OAS — PÄLAGOR
 — AN — IRRA — BELÖNAR — Y — N
 — ENA — L — J — TERSA — M — GNO
 — RANKAD — T — MAS — STRID —
 ELEVER — STRETADE — LERIGA —
 SKO — RAKAST — RASER.

De Blindas Förening medlem i HCK

Landets äldsta handikapporganisation, De blindas förening, med en omfattande service för landets blinda, har sökt inträde i Handikapporganisationernas Centralkommitté. De blindas förening har organisationer i varje län och samverkar även lokalt med de lokala HCK-kommittéerna.

Vättarna var ett småväxt släkte och dessa pysslingar kunde ställa till med besvärligheter, om man råkat bosätta sig i närheten av deras boplatser.

Vi pratar om...

EN RÖD LITEN STUGA

Nu är det dags att börja drömma om den lilla röda stugan igen, sekelskiftesvillan, torpidyllen, det är bara att välja och att betala.

Några större pretentioner får vi inte ha, men att vårt sommarnöje kommer att behöva åtskilliga reparationer det kan vi skriva upp på det konto som representerar drömmen om idyllen.

Ingenting kan nämligen låta mer lockande för den oinvidde än en torpidyll vid sjö, och ingenting kan vara mer missvisande när det verkligen gäller.

En gång på mormors tid fanns det verkliga sommarnöjen. Man for med den vita båten och femtielva väskor, kartonger och korgar, och man stannade till hösten.

Dansen gick på societetssalongen, man drack kaffe och punsch i bersån, och man metade abborrar från vaggande gröna roddbåtar.

Nu går dansen mest på barverandor, och societetssalonger finns bara i en bok av August Strindberg.

*

Men det finns kvar gamla förfallna sommarstugor, på kala klipphällar långt bortom ära och redbarhet och trygga ångbåtar, det finns torp med dörrar som hänger lösa på gångjärnen. Det finns en vattenpump på andra sidan vägen och ladan, och förvaltarnas toppmoderna bungalow. Och i den pumpen har ingen hämtat vatten sedan Vasaperioden.

De knarrande golvtilljorna har små gapande springor här och där, tapeterna flagar, och det finns små djur i tillräckligt antal för en zoologisk avhandling. — Det är bara skogsmöss, säger ägaren knipslugt.

Det är också "bara" tio minuter till sjön och handelsboden och närmaste telefon-

kiosk. Men i själva verket är det dryga halvtimmen. Så fast rotade är vi i allmogedrömmen, fädernejorden, bygdekrönikan att inte ens detta bekymrar oss.

Vi kånkar vatten i hinkar, vi eldar i en jättespis som ryker värre än Bolinders fabriker, vi jagar spindlar och skogsmöss som springer kapplöpning bakom tilljorna.

Öppna bara inte fönstren, hakarna som hängt med sedan medeltiden eller åtminstone sedan sekelskiftet vägrar tjänstgöra längre. Rutorna brakar samman, dörrlåset är trasigt och själva möblemanget är i högsta grad bristfälligt.

Järnsångarna från kung Oscars tid kan inte rubbas en hårsman, pinnstolarna som ni trodde var himmelsblå bondrokoko är nog blå till färgen men längre går inte jämförelsen.

Skafferiet, om det alls finns något kan vara mycket spännande och innehålla flerting än en livrustkammare, men tyvärr inte så exklusiva.

Där finns tomflaskor, papperspåsar, trasiga metspön sen farfars tid och tomma skokrämsburkar från förra sommaren. Där finns också spindelväv, fotogenflaskor utan innehåll, underjordiska gångar för sorkar och en igenrostad ventil med galler.

Det lilla sommartorpet i sin prydno ger er fullständig fritidsverksamhet, fast kanske inte på samma sätt som ni tänkt er.

Havsbadet har ingen varit och plumsat i sedan Daniel Fallströms tid, den omtalade barrskogen är visserligen underbar, men inte tillgänglig på grund av styckade tomter, taggträdsstängsel, och stolpar.

Skyltar med "Förbjuden väg" och "Parkering förbjuden" möter ni överallt och där skyltarna slutar tar campingområdet vid.

Av detta kan man konstatera att Elias Sehstedts optimistiska rader "För hundra krigare man får en våning som den står..." ej håller sträck i dagens läge på sommarnöjesfronten. Ingen kan naturligtvis bestrida att man inte får "en våning som den står", det är bara frågan om att det skick den befinner sig i är obefintligt.

Alla vill heller inte hyra sommarnöje, många vill hellre köpa, men inte grisen i säcken, vilket man tyvärr gör många gånger.

Jag kan tala om för damerna och herrarna att sekelskiftesvillor står högt i kurs på mer än ett sätt.

Fastighetsmäklare har gyllene tider, och hur solvent man än är så bör man noga tänka sig för både en och två gånger innan man faller för krokanshus med gröna tak och snirklade verandor.

Fastighetsmäklaren vet mycket som köparen aldrig får veta förrän det är för sent, och inte ens då.

*

Vem frågar efter läckande rör, oisolerade ledningar, murkna trappsteg, flagande målarfärg? när solen lyser och ekorren kilar längs stuprännan.

Sekelskiftesvillan blir er för hundra tusen eller något mer, med tomt och en bit skog och äppelträd.

Man kan få en fritidsstuga betydligt billigare, en sådan där hopfällbar som man kan sätta upp och ta sönder som en byggsats.

Och lika fantasilös och standardiserad och enahanda som en sådan. Ni behöver inget besvär med skurgolv och hundraåriga spisar, men ni får heller aldrig utsikten över päronträdens skyar, vallmoblommens röda hattar, humlor i en hundraårig trädgård.

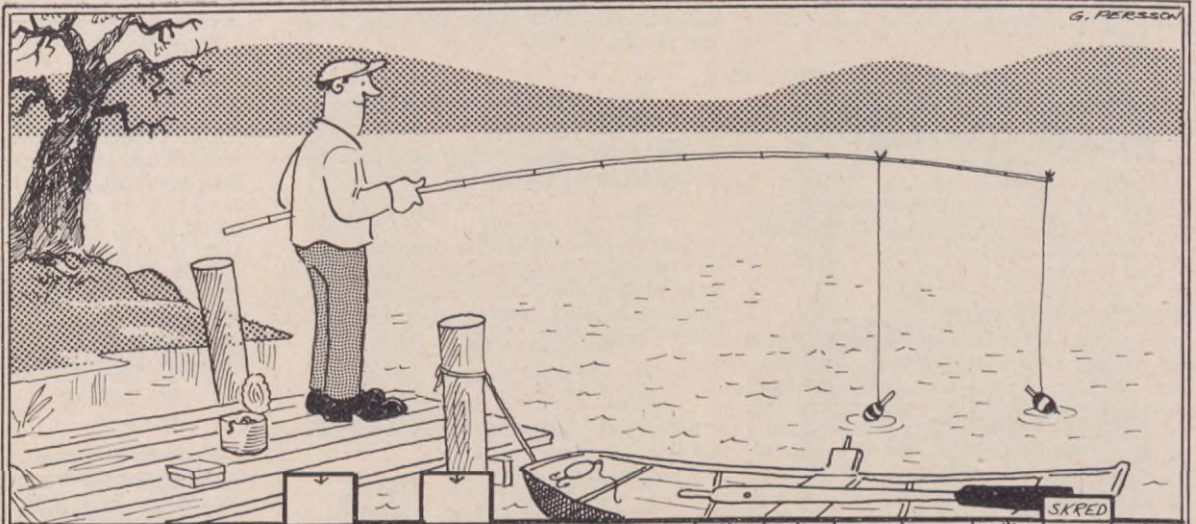
Ska jag tala om en hemlighet, i varje fall är det min egen åsikt, antingen Ni delar den med mig eller inte.

Det finns ingenting så underbart som en sekelskiftesidyll.

Marianne Hellmér

STATUS BILDKRYSS

FINNS FÖR RUM				KRING KONST RÖREL- SE				BRASA TOMT		SKRED
SMILA						SÖKER GAM KAN SES I BUR		TILL- TAR FÄNGEL- SE		
BÖRJA TA SLUT		KAN HA EGEN, KUPE		ÄR VÄL EN NY KORT- LEK						INGÅR I SVAR- PANN- SMYCKE
SÄGS HUN- DAR VARA		SKANKA HÄRD- HÄNT		DRUKAR MYCKET SÖKER ARBETE			KLAR ELIT- MÖTE			
				MÖRK- HYAT FOLK HAR PÅ FÖR				SLÅS PÅKAT EGGAR UPP		HAR OLIKA KLASSER
TÖS- NAMN			KANSKE I PIPA REDSKAP		TÅG					UTAN VARI- TIONER
	DÄR ÄRS SLADOM	STARK- VA- ROR				FÖR NÄR- VARAN- DE		FEMMA SPÅ- KARE		
	TU- MÖR	TOÄNS- TE- FOLK				BRUKAR SPINNA SVAMPAR				MUSIK- TERM
K O R T		BOLL- PLANER STOR FLOD					KÖTT- BIT AVGÅ			
FÖR- STÖRA- RE					I FINK- FAMILJ FYLLES					FISK EJ FÖR
				HÖJD HAR STILLA FLÖDE		HOPPA HAGE VIKT			BAK- STRÖM	
		KANSKE LITEN PÅSE	PÅ FOT GARN- BÖRJAN			SIGNA- LERA I LADA			PRO- NOMEN KATT	
EN KON- SERVE- RAD KROPP HAR FINNAR I MUR					SÖKER RESAN- DE					
				RUVAR				APRIL- MAN		

nr 5

Namn

Adress

Postadress

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 3196, Stockholm 3, tillhanda senast den 10 juni. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrev vara märkta "Bildkryss nr 5". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status augusti-nummer.

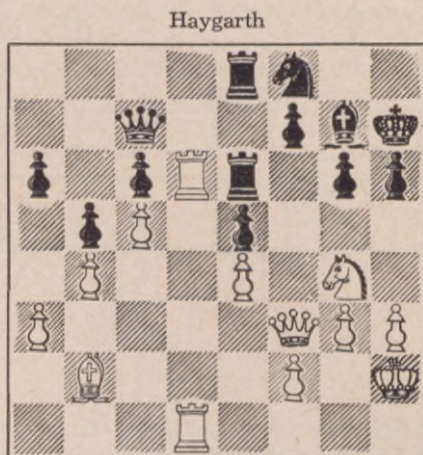

MARTIN JOHANSSON

var namnet på vår främste "olympier" vid den senaste schackolympiaden i Tel Aviv. Den 45-åriga dalmasen hade egentligen inget lätt program. Som ordinarie spelare vid 2:a bordet fick han möta många namnkunniga mästare och då och då hoppa in och "vikariera" för Ståhlberg vid bord 1. På de 13 partier som Martin spelade tog han 9,5 poäng (dvs. 73-vinstprocent) fördelade på 7 vinster, 3 remier och ett enda nederlag. Sin enda nolla fick han i olympiadens första rond nämligen i matchen mot Frankrike, som vi överraskande förlorade med 1½-2½. Men därefter tog Martin det säkra för det osäkra och förlorade inte mera! Före sista ronden i B-finalen, då Sverige skulle möta Mongoliet, var Martin en av de tre (en annan var Botvinnik!) som hade det bästa individuella resultatet vid andra bordet. Visst är en dylik jämförelse något orättvis, ty Botvinnik fick spela i A-finalen, där han mötte så gott som idel stormästare, men den individuella poängberäkningen vid olympiaderna är nu en gång sådan. Trots att dalmasen inte lyckades bevara denna "topp-position" — mongolen berövade honom en halvpoäng — kom han högt upp på den individuella resultatlistan. Än viktigare är dock att Martins insats blev avgörande för Sveriges andraplacering i B-finalen.

Nedan vill vi ge ett litet smakprov på Martins slutspelsbehandling.

Efter 36:e draget i matchen mot England hade Martin Johansson, som vit, spelat upp följande ställning. Dessförinnan hade Martin länge haft det bättre spelet, med engelsmannens ytterst sega försvar klarade många farliga situationer.

Johansson

37. Lb2×e5!?

Trött på det positionella manövrerandet och kanske med tanke på den förestående tidskontrollen, sätter Martin in en kombi-

natorisk stöt. Men håller det hela? I partiet gjorde det det.

37. — — Te6×e5
38. Sg4×e5 Te8×e5
39. Td6—d7! — —

Den enda logiska fortsättningen till den påbörjade kombinationen.

39. — — Dc7×d7?

Svart tycker att han får tillräckligt mycket material för damen, men felet är att hans stridskrafter saknar samspel. Det som intresserar oss i fortsättningen är Martins starkt genomförda slutspel.

40. Td1×d7 Sf8×d7
41. Df3×f7 Sd7—f8

Den svarta försvarsställningen ser ju solid ut.

42. f2—f3 Te5—e6
43. Kh2—g2 g6—g5

Svart har svårt att hålla sin kungsställning intakt. Vits spelplan går ut på att slå hål på den svarta fästningen och sedan vid tillfälle angripa de svaga bönderna c6 och a6.

44. h3—h4 g5×h4
45. f3—f4! Te6—f6
46. Df6—b7 h4×g3
47. f4—f5! — —

De svarta pjäsernas rörelsefrihet är redan starkt kringskuren och dragtvånget hotar att bli än värre.

47. — — h6—h5
48. Kg2×g3 Kh7—h6
49. Db7—c7 Kh6—h7
50. Kg3—h4 Kh7—g8
51. Kh4×h5 Sf8—h7
52. Kh5—g4 Tf6—f8

De svarta pjäserna trampar varandra "på tårna" utan att kunna störa vit i hans intentioner. I regel är ju torn + 2 lätta pjäser starkare än damen, men pjäsernas värde är aldrig "konstant" utan beror helt och hållet på deras placering och rörelsefrihet och här är rörelsefriheten minimal!

53. e4—e5 Kg8—h8
54. Dc7—d6 Kh8—g8
55. Kg3—h4! Tf8—e8
56. Dd6×c6 och svart gav upp

En trevlig avslutning

Vid fjolårets studentschackolympiad i Budva, Jugoslavien, spelade uppsalaakademikern Jan Erik Westman följande trevliga parti.

SICILIANSKT

Vit: Westman, Sverige
Svart: Wostyn, Belgien

1. e2—e4 c7—c5
2. Sg1—f3 Sb8—c6
3. d2—d4 c5×d4
4. Sf3×d4 e7—e6
5. Sb1—c3 a7—a6
6. a2—a3 Dd8—c7
7. Lc1—e3 Sg8—f6

Taimanov har här introducerat en beaktansvärd manöver, som går ut på att på-

skynda damflygelns utveckling: 7. —, b5, 8. S×c6 D×c6, 9. Le2 Lb7 osv.

8. f2—f4 d7—d6
9. Dd1—f3 Lf8—e7

Enligt Sajter en inexacthet. Han hänvisar till partiet Schianovsky—Taimanov, 1962, som fick följande förlopp: 9. —, e5! 10. S×c6 b×c6, 11. f×e5 Sg4! 12. e×d6 L×d6, 13. g3 S×e3, 14. D×e3 Le6, 15. Lg2 Tb8, 16. 0-0-0 0-0, 17. The1 Le5, 18. Dc5 Tb7, 19. Te3 Tf8, 20. b3 h5 och svart har full kompensation för den ofrade bonden. Påpekas bör även att 9.—, S×d4, 10. L×d4 e5 för efter 11. f×e5 d×e5, 12. Dg3! till en för svart ogynnsam ställning.

10. Lf1—d3 0-0
11. 0-0 — —

Starkare är kanske 11. 0-0-0, men med tanke på det passiva spel som svart presterar, räcker även den korta rockaden till.

11. — — Sc6×d4
12. Le3×d4 e6—e5
13. Ld4—e3 e5×f4

På 13. —, Le6 följer 14. f5 åtföljt av g4.

14. Df3×f4 — —

Vit slår med damen, ty löparen är avsedd att ingripa i kampen från fältet d4.

14. — — b7—b5

Den givna fortsättningen som ger svart kontrollen över fältet d5, var här 14. —, Le6.

15. Le3—d4 Lc8—d7
16. Ta1—d1 — —

Givetvis inte 16. L×f6 L×f6, 17. Sd5 på grund av 17.—, Da7! följt av Le5 och svart är kvitt alla sina bekymmer.

16. — — Ta8—e8

Man hade fortfarande väntat sig 16. —, Le6 eller 16. —, Lc6.

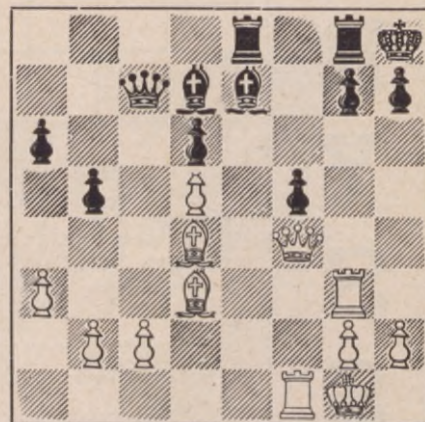
17. Te1—e3 Kg8—h8
18. Te3—g3 — —

Nu hotar 19. T×g7 K×g7, 20. L×f6† L×f6, 21. D×f6† Kg8, 22. Tf3 osv.

19. — — Tf8—g8
20. Sc3—d5 Sf6×d5

Eller 19. —, Dd8, 20. S×e7 D×e7, 21. T×g7† T×g7, 22. L×f6 Df8, 23. L×g7 D×g7, 24. D×d6, eller också 23. —, K×g7, 24. Df6† Kg8, 25. Tf3 etc.

20. ed×d5 f7—f5

21. Df4—h6† Le7—f8
22. Tg3—h3 och svart gav upp.

■ HCK-NYTT

Forts. fr. sid. 14

drivas. Utöver stadgarnas formuleringar kan dock följande generella anvisningar för lokalt samarbete ges:

- gör en egen inventering av aktuella önskemål och behov inom de handikappgrupper samarbetskommittén representerar. Det går lättare att resonera och framföra förslag till förbättringar hos olika instanser om man har sakmaterial som stöd;
- verka för direkt representation eller medinflytande på annat sätt hos de lokala myndigheter, styrelser och nämnder etc., vilka handlägger handikappfrågor;
- försök att få aktuella förslag om byggen och planering för handikappade inom länet eller på orten för yttrande — genom att titta på planerna innan de är slutgiltigt fastställda kan samarbetskommittén påverka deras utformning med egna förslag och egna önskemål.

Rapporter visar att man på olika håll tagit upp praktiska frågor såsom *transport-service* för isolerade och svårt handikappade, behov av *hemhjälp*, *tandvård*, *sjukgymnastik* osv. via samarbetskommittén. Anvisningar om aktuella problem på vårt fält har getts mest i cirkulär och genom brev- och telefonkontakter — mindre genom personliga besök. Utvecklingen visar ett starkt växande behov av den stimulans i arbetet den direkta personkontakten ger.

Försök till mera populär information har gjorts genom "HCK-bladet", en stencilerad försökstidning, som skickats ut i några nummer under 1964.

Anvisningar har också getts för att praktiskt samordna arbetet för flera lokal-föreningar på en plats, t. ex. genom att skaffa sig en *gemensam lokal*, inte bara för samarbetskommitténs behov utan även för de enskilda grupp-föreningarna, som alla, mer eller mindre, torde behöva en *föreningsexpedition* för egen del. Flera lokalkommittéer har löst lokalfrågan så och det har bevisligen betytt en stor stimulans för både samarbete och enskilt grupparbete. Ett sådant arrangemang förstärker kontakten med de egna medlemmarna och är dessutom värdefullt för alla de olika myndigheter, tjänstemän etc., som numera på olika sätt dagligen handlägger handikappfrågor och därför då och då kan behöva ta ett samtal per telefon eller på annat sätt med handikappföreningarna. Genom att göra det lättare att "träffa

Ryggställaren
"STRETCHER"
mycket behaglig att
bära — osynlig —
ger Er bättre hållning.
gör Er

RAK I RYGGEN

Säljes till sjukhus.
Rekommenderas
även till barn.

Pris herr- och damstorlek kr. 23:50. För barn 21:50 — porto o. oms. tillkommer. Returrätt. Ange bröstvidd och midjemått vid beställning.

Box 210 35 A 1
Stockholm 21
Tel. 08/31 84 03

handikappföreningarna" får vi ökade möjligheter att utöva inflytande på våra frågor. Det finns säkert flera liknande praktiska arrangemang man kan åstadkomma för att sätta samarbetskommittén i centrum för handikapparbetet på den egna orten.

Sammanlagt kunde vid verksamhetsårets slut redovisas ett 25-tal aktiva lokalkommittéer, dels länskommittéer, dels andra lokalkommittéer i städer och på orter, där intresse för samråd mellan olika handikappföreningar existerar. Arbetet med att effektivisera formerna för lokalt samarbete, bl. a. inom arbetsvårdens ram i samråd med Arbetsmarknadsstyrelsen, har tagits upp centralt av HCK. Liknande behov anmäler sig för skolfrågor, försäkringsfrågor samt de mångskiftande ärenden primärkommuner och landsting handlägger inom sjukvård och rehabilitering. Om man skall kunna ställa *samarbetskommittén i centrum* för handikapparbetet inom länet eller på den egna orten måste den ha en sådan konstruktion att den kan motsvara de krav en sådan ställning kräver. Det är frågor, vars lösning måste noggrant prövas under den allra närmaste framtiden.

Sammanfattning och slutord

Föreliggande redovisning innefattar samverkan i gemensamma intressefrågor, vilka givetvis ingår även i de enskilda handikapporganisationernas arbete, bortsett från att de i annan ordning, var för sig, redogör för det egna arbetsområdet. Liksom de enskilda organisationerna har HCK stark känning av de *starka behov av service* av olika slag de olika handikappgrupperna har. Det är här fråga om u-grupper mitt

REVIGÖR ger god vigör

Känner Ni Er trött och häglös? Orsaken kan vara brist på någon av vitaminerna. Då hjälper REVIGÖR, som har *alla 18 vitaminerna* i bästa "lättsmälta" form!

A 20000, B1 2800, D3 2000 IE, B3 7,5, B3 30, B4 40, B5 120, B6 6, B13 8, C 400, kolinbit. 600, Inosit 125, E 5, H 1,5, K3 10, PAB 1,5, U 5,5 mg, B12 12 γ /100 g.

Bli pigg och "uppåt" pröva REVIGÖR redan idag

Receptfritt på apotek samt i hälsokostaffärer

AB CARLS-BERGH BIOKEMISK OCH FARMACEUTISK FABRIK GÖTEBORG 67

i vårt välfärdssamhälle. Mycket som behövs ifråga om bostäder, sysselsättning, teknisk utrustning och andra reella ting är under utveckling. Men vad som redan finns är långtifrån tillräckligt och de tillgängliga resurserna är ofta inte anpassade till de skiftande behovssituationer som finns för de olika handikappgrupperna — främst gäller detta marginalgrupper med svårare handikapp och kombinationer av olika handikapp och sjukdomar. Bristen på verkligt djupgående prognoser om behoven, personalbristen i allmänhet, och framför allt bristande tillgång på specialister och tekniker av olika slag inom rehabiliteringen, är stötestenar man inte avlägsnar i brådrasket. Den glädjande välviljan är i och för sig värdefull för de handikappade, men den kan inte utnyttjas till fullo om inte de reella hjälpmedlen finns. HCK har under året i åtskilliga yttranden till officiella myndigheter och utredningsorgan påpekat detta. Vi försöker också med egna undersökningar inventera behov, göra komplement ur den egna erfarenheten för att dokumentera vad som behövs. Våra resurser härför är emellertid starkt begränsade, inte minst ur ekonomisk synpunkt. Men det är ändå vår förhoppning att vi under det kommande verksamhetsåret skall kunna hjälpa till att få fram en del sakmaterial, om gruppproblem, sysselsättningssvårigheter m. m. Det är också vår förhoppning att *samordningen* på vårt fält inte måtte dröja alltför länge. Vad man på utredningssidan kör fram med från olika organ blir ändå ingen helhet om man inte på allvar tar itu med samordningen. Safordningen och personal-tillgången måste ges högsta prioritet om den lovande utvecklingen på rehabiliteringsområdet skall ge oss reella resultat inom en inte alltför avlägsen framtid.

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum

Tel. 0413/200 25

Ryabottnar

vävda i prima lin med ylleinslag: 60 × 95 kr 14:75, 80 × 130 kr 26:—, 100 × 175 kr 40:—, 120 × 175 kr 51:—. Vacker rosenängsbård med knuten linnefrans, prima runda bottnar 120 cm i diam. kr 65:— med frans, 160 cm i diam. kr 95:— med frans. Metervara i ryaväv 70 cm, kr 16:—, 100 cm kr 21:—, 120 cm kr 27:—, 160 cm kr 41:— pr meter. Bitar till ryakuddar kr 3:75 pr styck.

Prima sytråd på rullar 500 ceter kr 1:— pr rulle.

Pappersbruksfilt

Prima kvalitet kr 4:50 pr kg. Brunt, grönt, ljusgrönt o. tegelfärgat i stora bitar.

Prima linnetrassel

oblekt, halvblekt, kul. blandat, i långa längder. Kr 7:— pr kg.

Prima mattvarp

oblekt egyptisk bomull kr 9:— pr kg.

Stiekgarn och virkgarn kr 9:— pr kg.

Stiekgarn och virkgarn i ull i god kvalitet (ej mycket tjockt) kr 15:— pr kg finns i fl. färger. Frakt tillkommer. Regjäl behandling.

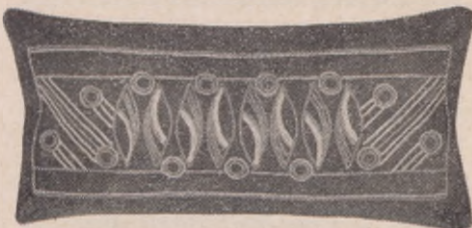
Tel. 031/27 81 85, 27 81 86

FABRIKERNAS GARNLAGER

Pixbovägen, Skogsgård

Mölnadal

KUDDNYTT

549 Jutekudde 25×50 cm.

En modern kudde ritad på grå juteväv. Sys i kedjestygn med moulinégarn i tre färger, lila, grönt och lejongult. En kudde som vi fått mycket beröm för. Pris för uppritad väv med baksida, garn och färgplansch 13:95 + porto. Oms. inräkn. Gratis handarbetskatalog med varje order.

BEGEA, Box 531, Kalmar 2

Härmed beställes st. kudde 549 à 13:95 + porto.

Namn:

Bostad:

Postadr.: Status 5/65

ALLT i pappersbranschen

billigast från

Skånska Papperscentralen AB

Sallerupsvägen 90, Malmö Ö

Tel. 718 30 - Växel

RÖDFÄRG

Ulfshytte rödfärg tillverkad av äkta Falu-rött, av marknadens förmästa tjock täckkraftig färg speciellt tillverkad för pensel med 5% inkokt linolja å torrsubstansen samt förstärkt med plastbindor. Täckförmåga c:a 2½ kvm pr 1 kg.

i fria träfat om

125 kg nettovikt pris pr fat 105:—

i fria plåtfat om

60 kg nettovikt pris pr fat 52:50

50 kg nettovikt pris pr fat 44:50

i fria plåtdunkar om

34 kg nettovikt pris pr dunk 31:90

14 kg nettovikt pris pr dunk 14:—

5½ kg nettovikt pris pr dunk 6:60

Knutbrädsfärg tillverkad av äkta linolja (vit)

i fria plåtburkar om

5 kg nettovikt pris pr st. 19:50

10 kg nettovikt pris pr st. 38:50

20 kg nettovikt pris pr st. 76:—

Portfärg (svart) i fria plåtburkar om

5 kg

5 kg nettovikt pris pr burk 13:—

10 kg nettovikt pris pr burk 25:50

20 kg nettovikt pris pr burk 49:—

Dalbränd stubbtjära i fria plåtdamejeanner om

5 kg nettovikt pris pr burk 15:25

15 kg nettovikt pris pr burk 36:75

25 kg nettovikt pris pr burk 60:80

Impregneringsolja (grön) i fria plastflaskor om

5 lit. pris pr styck 15:25

10 lit. pris pr styck 30:—

20 lit. pris pr styck 59:—

Impregneringsolja (brun) i fria plastflaskor om

5 lit. pris pr styck 13:—

10 lit. pris pr styck 24:—

20 lit. pris pr styck 46:—

Takfärg för plåt- och masonittak i kulörerna grön och rostbrun i fria plåtburkar om

5 kg pris pr styck 20:50

10 kg pris pr styck 40:50

15 kg pris pr styck 60:—

40 kg pris pr styck 158:—

Ladugårdsfärg (vit) för invändig målning av ladugårdar, hönsbhus m. m. i fria plåtburkar om

10 kg pris pr styck 18:—

20 kg pris pr styck 35:—

35 kg pris pr styck 59:50

Rek. för omg. eller senare leverans, färgerna sändas mot efterkrav fraktfritt Eder närmaste järnvägsstation, priserna gälla rent netto med av oss betald omsättningsskatt. Vår nya färgkatalog med 2 kulörkartor samt målningsråd och omfattande ytterligare ett 30-tal olika färger, bipackas varje order samt sändes gratis och franco på särskild begäran. Klipp ur annonsen och förvara den.

Tillverkare

FÄRG & CEMENT

adr.: Ulfshyttan, ordertel. 0243/510 62
kl. 9—12, 13—17, lörd. 9—12

KNYT RYA-MATTAN EXTRA BILLIGT!

Våra ryabottnar är av erkänt god kvalitet, botten i prima ullgarn och varp av prima oblekt lingarn. Finnes med kant el. handknuten frans och diskret bård.

Storlek	Pris	Storlek	Pris
60 × 95 cm	18:95	120 × 150 cm	52:90
60 × 120	23:—	120 × 175	59:75
70 × 120	24:75	120 × 200	69:75
80 × 130	31:75	150 × 200	82:50
80 × 150	34:—	170 × 240	108:—
100 × 175	42:—	200 × 300	157:—
100 × 175	46:—		

Prima ryagarn, malsäkrat, 31:75 pr kg. Ryarestgarnar bl. kval. kr 10:75 kg. Stort antal färger. Ryagarnstrassel bl. färg. kr 7:50 kg. Vi föra även VÄV- och STICKGARNER till rekordlåga priser. Garnprov sändes mot 1:— i frim., gratis vid order. Full returrätt.

Broschyr gratis.

AB NORDISKA TEXTILGARNER DALSJÖFORS

Ordertel.: Borås 033/708 38, 705 11

VÄVGARNER

Prima oblekt varpspunnet lingarn n:r 12 kr 12:50 pr kg, n:r 14 kr 13:25 pr kg, n:r 16 kr 14:— pr kg.

Halvblekt lingarn n:r 12 kr 13:25 pr kg, n:r 14 kr 14:50 pr kg, n:r 16 kr 15:— pr kg, n:r 20 o. n:r 25 kr 15:50 pr kg.

Prima oblekt bomullsgarn n:r 20/2 kr 11:—.

Kulört bomullsgarn n:r 20/2, 24/2 kr 10:50 pr kg. Finns i färgerna blått, mörkblått, rött, gult, brandgult, grått, brunt, grönt, ljuslila, tegelfärgat, blågrönt m. fl. färger.

Prima egyptiskt bomullsgarn n:r 30/2 kr 10:50 pr kg. Finns i oblekt rött, vinrött, grönt, blågrönt, brunt, gult, blått, lila grått, ljusblått, mörkblått, svart m. fl. färger.

Prima egyptisk mattvarp, oblekt extra stark, kr 9:— pr kg. Grönt, svart, kr 10:—.

Egyptiskt kul, bomullsgarn n:r 10/2 kr 10:— pr kg. Finns i mörkblått, brunt, vinrött, grått samt oblekt.

Prima entrådigt ullgarn finns i blått med ljusare stänk rött, grått, ljusbeige, gult, grönt, brunt, mörkgrått kr 10:50 pr kg.

Tvåtrådigt ullgarn finns i mörkgrått, blågrått, grönt kr 11:— pr kg vitt kr 12:50 pr kg.

Prima möbelgarn och draperigarn finns i blått, mossgrönt, mattgrönt, rött, rödgrått, melerat blågrått, melerat beigebrunt, melerat grönsvart, melerat svart med kulörta stänk, m. fl. färger kr 10:50 pr kg.

Prima kamgarn till kjolar och klänningar kr 16:50 pr kg. Finns i rostfärgat, ljusgrått, brunt, ljusbeige, mörkblått, brunmelerat samt gråsvart melerat.

Prima mattgarn kr 10:50 pr kg. Finns i rött, brunt, gult, mörkblått, grått, rödsvart, melerat, blåsvart melerat, brunbeige melerat, grönt, svartvitt melerat, mörk- och ljusgrått melerat, samt vitt.

Prima effektgarn kr 10:— pr kg. Finns i oblekt, rött, blått, mörkblått, grått, rödsvart, svartvitt melerat, gråbeige m. fl. färger.

Egyptiskt bomullsgarn på hävor i blandade nr, tvinnat, oblekt kr 6:—, D:o kulört i många vackra färger kr 6:— pr kg. — Returrätt.

Fabrikernas Garnlager

Pixbovägen - Skogsgård - Mölnadal
Telefon 27 81 85 - 27 81 86

GOTLANDS GARNET

av 100 % ren ull
från Gotlands
utgångsfår
för stickning och vävning

Begär prover och offerter!

Gotlands Ylle AB

Visby - Tel. 139 60

Bergå

Hemslöjdens
ullspinneri

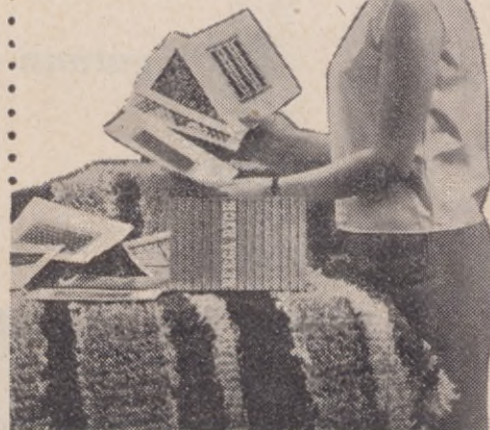
Ryamaterial

I den leende och bördiga Skedvi-bygden i Dalarna ligger hemslöjdföreningarnas eget ullspinneri. Ett företag med över 100-årig erfarenhet från färgning, beredning och spinning av garnar.

Bergå — namnet som är en kvalitetsgaranti — presenterar ett rationellt ordnat garnsortiment med hela färgskalan systematiserad efter vetenskapliga och konstnärliga synpunkter.

Garn för vävning och stickning
Ryamaterial, såväl nockgarn som bottnar
Beredning av handvävda tyger, filter, plådar och schalar m. m.

- har blivit en allt större del av vår tillverkning. I vår speciella mapp BERGA RYOR
- får Ni tips på mönster, färger materialåtgång m. m.
- Mappen och materialet med Bergå-märket finns i Er hemslöjdsaffär

BERGÅ FÄRGERI & ULLSPINNERI AB

Arkhyttan, St. Skedvi. Tel. 0225/450 00. Järnvägsadress Falun C.

Keramik som terapi och hobby

UGNAR, DREJSKIVOR m. m.

Rikhaltigt lager av
GLASYRER, FÄRGER, OXIDER
LEROR, UGNSTILLBEHÖR etc.

EXPORT & IMPORT

AB KERAMIK

Tel. 08/10 71 17
Box 7283
STOCKHOLM 7

Prenumerera på

Status

ÄMNESOMRÅDE

SOCIALPOLITIK — SOCIALMEDICIN

VÄVSTOLAR

Under ett antal år har vi haft förmånen att leverera vävutrustningar till Kungl. Överstyrelsen för yrkesutbildning, samt många av landets ledande hemslöjdsorganisationer, skolor och enskilda.

Tack vare kvalitetskravet vid vår tillverkning, har oss veterligen varje leverans blivit till glädje och förtjänst för köparen.

Begär vår katalog.

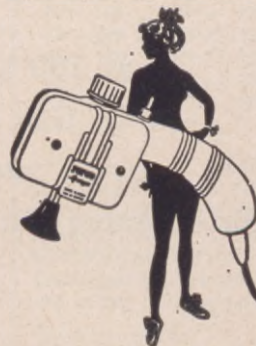
Glimåkra Vävstols- & Snickeriverkstad, Glimåkra
Tel. Kristianstad 421 41

PIFCO MASSAGEAPPARAT

ovärderlig för stimulerande
massage, lindrar värk och
är allmänt stärkande

5 års garanti

94:—

PIFCO AKTIEBOLAG

Nybrogatan 16^{II}, Stockholm Ö
Telefon: växel 67 91 40

**VI BYGGER
MODERNA
BOSTÄDER
PÅ
RATIONELLT
SÄTT**

**ERLAND GUSTAFSSONS
BYGGNADSAKTIEBOLAG**

Box 88, FARSTA 1

Telefon 08/94 00 80 växel

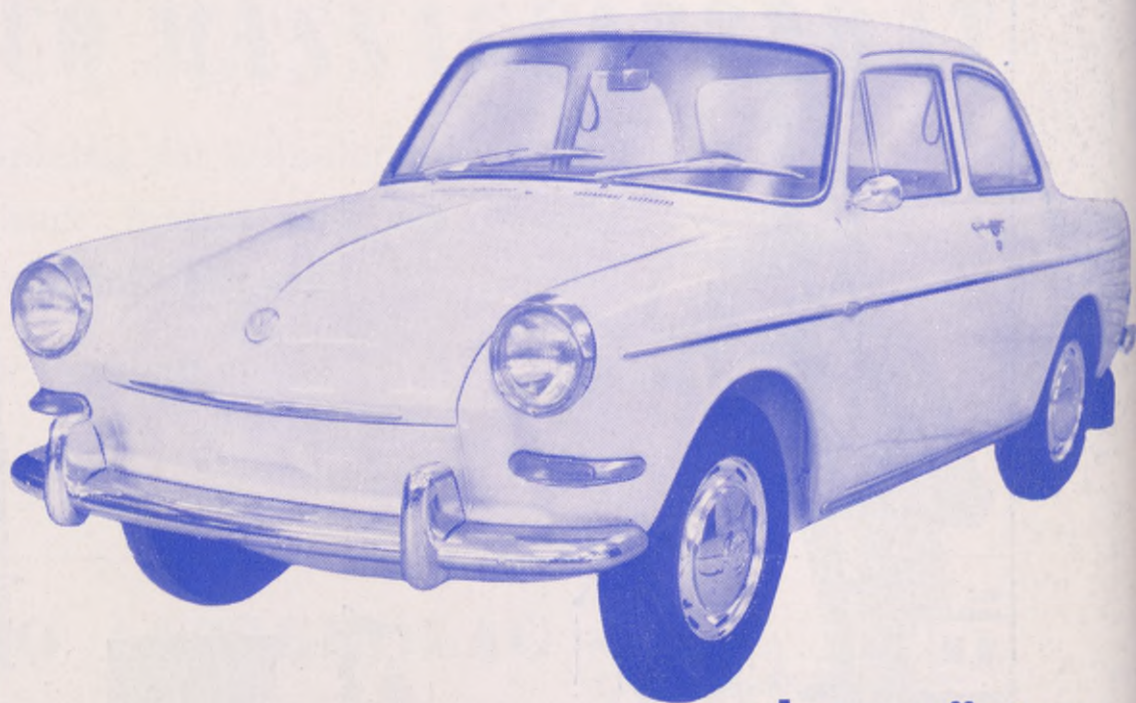

KOCKUMS
MEKANISKA VERKSTADS AB • MALMÖ

Nybyggnader upp till
130.000 tons dw. Klass-
ningar - reparationer

Toppvinst i RHL:s kvicklotteri

VW
1500
Limousine

Volvo Favorit • Saab 2-d Sedan

Valfria Stringmöbler • TV-mottagare

Smalfilmskameror • Bandspelare

Frysboxar • Köksmaskiner

Linnevaror • Husgeråd m.m.

5.320 värdefulla vinster

**Inga väntans
tider!**

•
Dragning verkställd före
lottförsäljningens början

•
**Ni ser genast om
lotten ger vinst!**

RIKSFÖRBUNDET FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA RIKSLOTTERI 1965

Härmed beställes

..... st. lotter à 2:— att sändas mot postförskott
+ porto, eller

..... st. lotter à 2:— att sändas varje månad
fr. o. m. maj t. o. m. aug. 1965 mot postförskott +
porto. Dragningslista medföljer gratis.

Namn:

Adress:

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekv.

Status 5/65

Frankeras
med
25-öres
frimärke

RHL-lotteriet

Box 3196

STOCKHOLM 3

◀ **LOTTPRIS 2 KRONOR**
REKVIRERA NU

Sammanlagd vinstsumma
över 225.000:—

Vid rekvisition av minst 10 lotter i samma
sändning — portofritt.

Minst en lott till varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!